

Šiame numery

BAIMĖ IR KŪRYBOS AKTAS.
IŠEIVIAI GRAŽINAMI I LIETUVOS RASTUS.
DVIDESIMT METŲ NUO POEZIJOS ANTOLOGIJOS "ŽEMĖ" PASIRODYMO.
TRAGIŠKOJI MAJAKOVSKIO MISLĖ.
PRANO SKARDŽIAUS LITUANISTINIAI ĮSPŪDŽIAI.
RABINDRANATH TAGORĖS POEZIJA.
STANISLOVAS WYSPIANSKIS (1869—1907).
KAIP DAINUOSIM PO PENKERIŲ METŲ.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ ĮVAIRUMAL.
MOTERŲ GYVENIMAS.

Išeiviai gražinami į Lietuvos raštus

JUOZAS VAITKŪNAS

Pasitraukdami 1944 metais iš Lietuvos, mūsų rašto ir mokslo žmonės pasitraukė ir iš Lietuvos periodikos skilčių bei knygų puslapių: ilgą eilę metų jų pavardės buvo nutylimos, nors jų veikalais buvo naudojama ir jie cituojami. Atsiverskime pvz. žinomo literatūros istoriko J. Lebedžio 1955 metais išleistą monografiją apie Simaną Stanevičių. Pratarinėje kiek papeikęs "buržuazinius literatūros istorikus", jis betgi gausiai rėmėsi jų tyrinėjimais, nors ir neminėdamas jų pavardžių. M. Biržiška Lebedžio veikalą recenzijoje rašė, kad "savo darbe jis daugiausia verčiasi mūsų 'buržuazinių' darbais. Daugiausia kaip tik šalčiausiu leninizmui V. Maciūnu, kurio 'Lituonistinių sąjūdį XIX amžiaus pradžioje' cituoja daugiau negu 20 kartų, o be to ir kai kuriuos jo straipsnius iš 'Mūsų Senovės'. Vaclovo Biržiškos 'Lietuvių bibliografija' cituojama 10 kartų ir dar daugiau 'Mūsų Senovėje' jo paskelbti rašiniai. Be to, jo nepasirašytas rašinys 'Nežinomieji senieji lietuvių raštai ir rašytojai' cituojamas 5 kartus. M. Biržiška cituojamas bene 12 kartų. Cituojamieji autoriai, suprantama, tegali būti patenkinti, kad jų žinios ar išvados rado atbalsį sovietiniame L. rašinyje. Sypsodami paskaito apie save, kaip apie buržuazinius autorius, juo labiau, kad nė vienas jų nėra įvardintas, dažnai nei jų raštų antraštės. Kaip? Ogi taip: nei V. Maciūnas, nei Vaclovas Biržiška, nei jo brolis Mykolas nė kartą nėra knygoje paminėti. Jų rašiniai cituojami, lyg būtų anonimiškai parengti: tiesiog 'Antanas Klementas', 'Lietuvių bibliografija', 'Simano Stanevičius gimimo metrika' ir pan., rūpestingai rodoma, kuriais metais, kuriame žurnale ir jo puslapyje teikiama ši žinia yra paskelbta, bet kas jų autorius — nei žodelio. V. Maciūnui nesiteikia jo veikalas 'Lituonistinių sąjūdį XIX amžiaus pradžioje' nei antraštės pažymėti, tik kaskart cituojant tenorodoma Humanitarinių mokslų fakulteto žurnalas, kuriame išspausdinta: 'Darbai ir Dienos', 1939, VIII ir cituojamas puslapis. Nekaltajai V. Biržiškos 'Lietuvių bibliografijai' dar įdomiau pavyko: vienur kitur dar ji paminėta, bet kai kur tiesiog pridengta archyvinio ženklu — LK LIBVZ, knygos gale tepaaiškinus,

į jog tuo ženklu žymima Lietuvių bibliografija." (Santarvė, 1957, nr. 4).

Ką M. Biržiška čia rašė apie Lebedžio knygą, galima būtų pakartoti ir apie kitus ano meto Lietuvos mokslo veikalus. Ilgainiui betgi cenzūros varžtai buvo atleisti, ir pokario išėivių lituanistų pavardės nebebuvo nutylimos, kai buvo cituojami jų veikalai. Liko tačiau neperkoptas dar vienas slenkstis: buvo cituojami tik ligi 1944 m. išleistieji jų veikalai, o kas buvo po tos datos išleista jau išėivijoje — buvo ignoruojama. Sakysime "Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija" jau yra įtraukti kai kurie iš Lietuvos per karą pasitraukę liet. rašytojai ir mokslininkai (K. Avizonis, Biržiškos, Brazdžionis, Ivinskis, Kirša, Kolupaila, Krėvė ir kt.), bet ką jie yra parašę ar išleidę jau išėivijoje, nenurodoma. Plg. Platokame straipsnyje apie Krėvę mini, kad jis jau nuo 1907 m. iki gyvenimo pabaigos rašęs "Dangaus ir žemės sūnus", bet kad jis 1949 m. išspausdino pirmąją tu veikalą dalį, — nė žodžio. Taip pat nė žodžio, kad Amerikoje buvo išleistas 6 stambių tomų Krėvės raštų rinkinys.

Nors V. Biržiškos "Aleksandrinas" Lietuvos lituanistų yra dabar jau dažnai cituojamas (tai reta išimtis!), betgi tas veikalas anaipol neminimas "Maž. liet. enciklopedijoje", o tas skaitytas, kuris pasidomėtu, kagi anas nepaistantis mūsų raštijos istorikas dirbo išėivijoje, raštų ten trumpą atsakymą, kad "dalyvaudamas burž. nacionalistų veikloje". Beje, panaši trafaretinė formulė ir daugumai kitų pokarinių išėivių pridėliota (iš J. Ziugždos ir G. Zimano malonės, kaip pasakojko asmenys, kurie lankėsi Lietuvoje ir tai patyrė iš patikimų šaltinių).

Itin ryškiai pajuntamas toks iš-

ėivijos raštų nutylėjimas tai įvairiose bibliografijose, iš kurių jau laukiame kaip tik kuo pilnesnio knygų ir straipsnių sąrašo pasirinktuoju klausimu. Tai, deja, turime pasakyti ir apie tokias šiaip jau labai kruopščiai parengtas bibliografijas, kaip K. Donelaičio (E. Lebedienės, 1964), S. Stanevičiaus (J. Lebedžio išleistame Stanevičiaus raštų tome, 1967) ir A. Strazdo (P. Vitkauskienės ir V. Žuko, 1969). Jose pvz. visai nutylimi "Lietuvių enciklopedijos" straipsniai, nors įvairios kitakalbės enciklopedijos, kur anie autoriai vos tepaminimi, sužymimos. Grubus politinis tokios atrankos pobūdis ypač išryškėja Strazdo bibliografijoje, kur rūpestingai suregistruotos nereikšmingos užuominos apie Strazdą iš komunistinės Brooklyno "Laisvės", o ignoruojami išėivijos lituanistų pasisakymai apie Strazdą. Išimtis padaryta tik V. Biržiškos "Aleksandrymui" (kurio, atrodo, jau ir oficialiai nebedraudžiama naudotis ir jį cituoti) ir V. Maciūno rašiniui apie Strazdą, išsp. "Aiduose". Tuo tarpu iš išėivijos leidinių susidarytų ne visai taip jau mažą Strazdo bibliografiją.

1969 m. Vilniuje buvo išsp. "Lietuvos TSR bibliografija. Serija A. Knygos lietuvių kalba, t. I. 1547-1861". Tai, be abejoj, žymiausias iš pokarinių bibliografijų veikalų Lietuvoje, labai rūpestingai visos eilės bibliografų paruoštas. Knygą įdėtame naudotosios literatūros sąraše nurodomi taip pat ir lituanistų, per karą pasitraukusių į Vakarų, straipsniai ir knygos; kai kurių net ir gana daug, pvz. V. Biržiškos — 45, M. Biržiškos — 20, V. Maciūno — 19. Deja, cenzūrinė 1944 metų riba ir čia galioja: pokarinės išėivijos leidiniai sąrašas neįtraukiami. Pz. nerandame M. Biržiškos rašinio "Nežinomieji L. Rėzos akademinių raštai" (Tautos Praeitis, 1961, t.I. nr. kaip tik svarbus bibliografijai ir netgi jau cituojamo

Juozas Bakis

Rūpintojėllis (K. ir K. Bradūnų nuosavybė)

1969 m. išleistojo A. Jovaišo monografijoje apie L. Rėza.

V. Maciūno rašinių tarpe nerodomas nedidelis jo straipsnis apie Strazdą (Naujoji Lietuva, 1943) ir netgi Petrulio bei Korsako parengtų Strazdo raštų recenzija (Zidynys, 1938); o nepalyginti svarbesnis gausia archyvine medžiaga paremtas rašinys apie Strazdą (išsp. "Aiduose" 1963-1964; yra ir atspaudas, 1967) visai neminimas, nors jau 1968 m. išleistojo V. Vanago pagrindinėje monografijoje apie Strazdą anas V. Maciūno rašinys ne tik

cituojamas, bet iš jo dargi perspausdinami kai kurie dabar nebesurandami Strazdo dokumentai.

Kiek geriau pavyko V. Biržiškai: jo nurodomi du stambūs veikalai — "Aleksandrinas" (1960—1965) ir "Senųjų lietuviškų knygų istorija" (1953-1957), o taip pat dar ir rašinys "Vysk. M. Valančiaus biografijos bruožai" (1952). Beje, pastarasis veikalas sąrašas atžymėtas žvaigždute; atseit, bibliografijos sudarytojams jis tebuves žinomas iš antraštės; savo rankose jie nebuvo jo turėję. Tai tikrai keista. Juk atsakingasis bibliografijos leidėjas yra ne kas kitas, kaip Lietuvos TSR Knygų Rūmai, kurių svarbusis uždavinys, anot "Maž. liet. tar. enciklopedijos" kaip tik ir yra rinkti bei registruoti "visus spaudinius, išėjusius Lietuvos TSR teritorijoje nuo spaudos atsiradimo laiku, ir visus spaudinius liet. kalba bei lituanistinius spaudinius kt. kalbomis, išėjusius ir išėinančius už Lietuvos TSR ribų". Ana V. Biržiškos knygelė (tai atspaudas iš 1951 m. "Aidu") jau nėra kokia nebeįdomi bibliografinė retybė. Tai tikrai akivaizdus liudijimas, koks sunkus yra lietuviškai knygai kelias Lietuvos iš Vakarų.

Darbštusis V. Biržiška, kuris net ir nepalankiose DP stovyklų gyvenimo sąlygose, negalėjo nebūti nerašęs, išėivijos spaudoje paskelbė tikrai daug straipsnių, ypač iš senosios liet. raštijos istorijos: apie A. Kulvietį, apie (Nekelta į 2 pusl.)

BAIMĖ IR KŪRYBINIS AKTAS

Stebint nūdienę mūsų spaudoje, tai mažą žinutę, tai pastabėlę, tai susirinkimo santrauką, ar knygos recenziją parodo mūsų kultūrinis laimėjimas, priešauglio veiklą, jų glaudimąsi prie lietuviybės. Kartu lyg netyčiom šalia matome ir kultūrinio saulėlydžio, apkaudimo pastabėles, sužinome, kad tas jaunimas lengviau šneka svetimą kalbą dėl turimo joje didesnio žodyno, skaitome, kad spaudos bendradarbiai kartais traukia iš darbo, matome, kad kritika kartais be gailėsčio čaižo nuvargusį kūrėją, kūrėjai sensta, vieni fiziniai, kiti dvasiniai, skaitytojai nutraukia prenumeratą dėl kontroversines mintis keliančių straipsnių, gi kiti skundžiasi tokių straipsnių nebuvimu, sako, jog per daug skelbimų, girdi, prenumeratą mokame, o ką mums duodate?

Tokioj padėty, kaip gi jaučiausi spaudos vadovai, žurnalistai, bendradarbiai, rašantieji, o ypač, dar šį tą duodantis kūrėjas ar kūrybiškas bendradarbis?

Blaivus, mokslinis ar raportiškus dalykus perduodantis tuo gal visai nesirūpina, nes, jeigu jam faktas išeina tik fakteliu, niekas dėl to nesijaudina, niekas nenukenčia. Bet kaip su tuo tik sliūdū, lyg banginio uodegos gala, laikančiu spėliotoju, susidariusio tvankiojo nuotaikoj lyg ant kranto išmestu, kūrybinės laisvės bežiopčiojančiu kūrėju, kaip su žurnalistine gudruoliu, kokiu nors rašytoju, gal kiek smagiau pasišvaistantiu jaunu ar pusamžiu nauja-generacininku? Tokioje susitvenkusioje padėtyje jiems nėra lengva.

Bepigu blaiviajam perduotojui. Vidutiniškumas visose valdžiose, kompanijose ir bendruomenėse savo galva ar pirštu nuospaudom

neprasikiša. Jis nieko nepažaidina, gal net savo pilku įnašu kai kieno net neužmigdo. Tai ar apsimoka, ypač šiais sunkiais laikais, ugdyti pavoingus, šventąja ramybę ir miega trukdančius drumstėjus — talentus? Pagaliau, ar jie savąją treniruotę negali atlikti tuščiais šoviniiais, pvz. už kluono, miške, kur niekam būtų nepavojinga? Mums reikia, sakome, prityrusių pranašų, kūrėjų ir žurnalistų, kurie niekad neklysta.

Į Ameriką žmonės važiuoja dėl čionykštės laisvės, kiti ieškodami uždarbio.

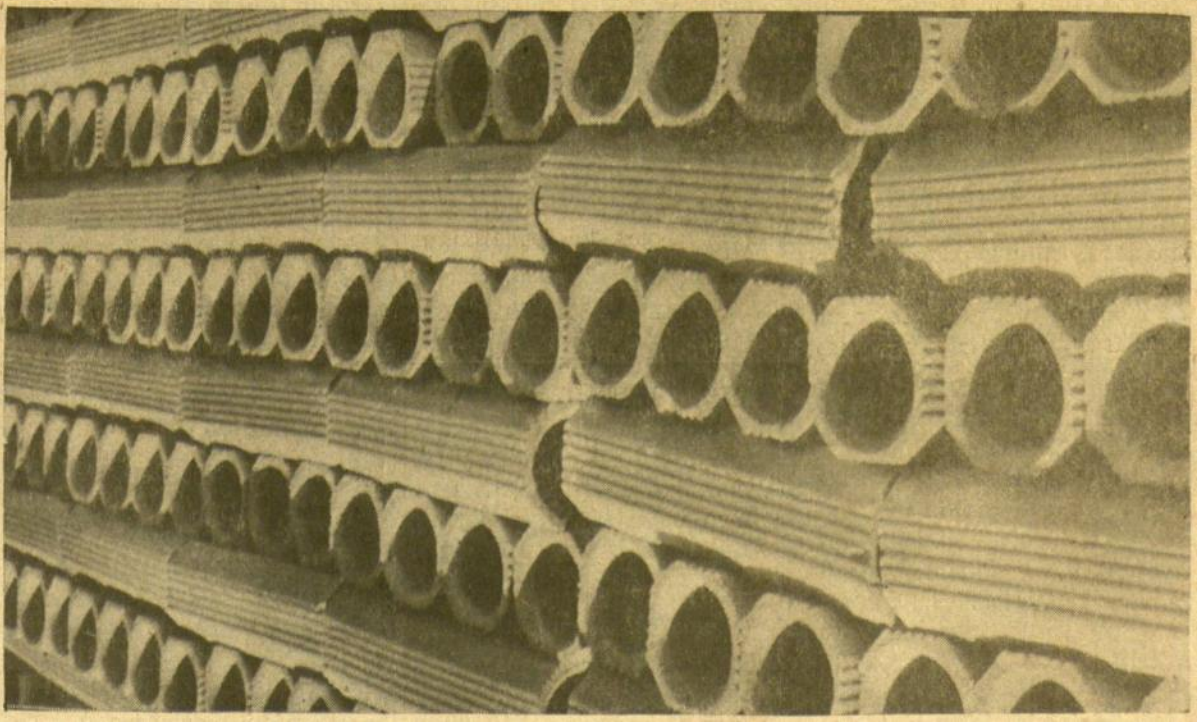
Į Viena, Paryžių ar N. Yorką, nusibodus savųjų apkaudimui, šaudymui taipgi iš tuščių kultūrinių šovinių suvažiuoja dažnai visokie keistuoliai užsieniečiai ir supila tiems miestams tokius aruosius, kad jie tampa įjungti net į tų miestų istoriją. Kas supranta tikro kūrybinio akto paslaptį, patraukia mases menininku, jie tampa integralia juosna įjungti, ir nieks tada nemėgina iš tos laisvės dirvos išrauti, jie ir patys nenori iš jos išeiti. Mes taipgi turime išmolti bent savuosius tokius suvilioti.

Kūrėjas mėgsta laisvę. Jis kratosi baimės. Duodantis kūrybiniam faktui laisvę, kūrėją išlaisvina iš tos baimės pačiame svarbiausiam kūrybinio darbo-lipdytymo momente. Jei jis dirba, nebūdomas suklysti ir žinodamas, kad už jo žmogišką klystelėjimą jo niekas nenulnūos, galimybės ugtelejimui yra beveik užtikrintos. Bet užtenka tik vienos kurios baimės ir kūrybinis svy tēk-mė tautoje ar bendruomenėje, sustoja. Baimės vaiduokliai yra visokeriopa kibli, isakanti ar tik "draugiškai patarianti" cenzūrinė nuomonė. Mūsųose taipgi laikams nuo laiko atsiranda naujų baimės vaiduoklių, naujų reikalavimų. Ką galima būtų pasiūlyti?

Aišku, reiktų pašalinti baimę, paskelbti jai moratoriumą. Bet kas tai padarys?

Beliška manyti, kad visa tai, apie ką čia užsiminėme, yra tik laikinai susidariusi evoliucinė stadija. Tikėkimės, kad visa rutuliosis gerąja kryptimi, leidžiant kiekvienam spėlioti, leidžiant kūrėjams kurti be baimės ir visiems džiaugtis šio krašto mums duota laisve.

P. Mln.

Nuotrauka Vytauto Mažello

Iševiai gražinami į Lietuvos raštus

(Atkelta iš 1 psl.)

Margutis, Metmenys, Mintis, Moteris, Mūsų Kelias, Mūsų Pastogė, Muzikos Žinios, Naujienos, Nepriklausoma Lietuva, Sandara, Santarvė, Tėvynė, Tėviškės Aidai, Tėviškės Žiburiai, Vienybė. Kai kurie (pvz. Draugas) ir gana gausiai cituojami.

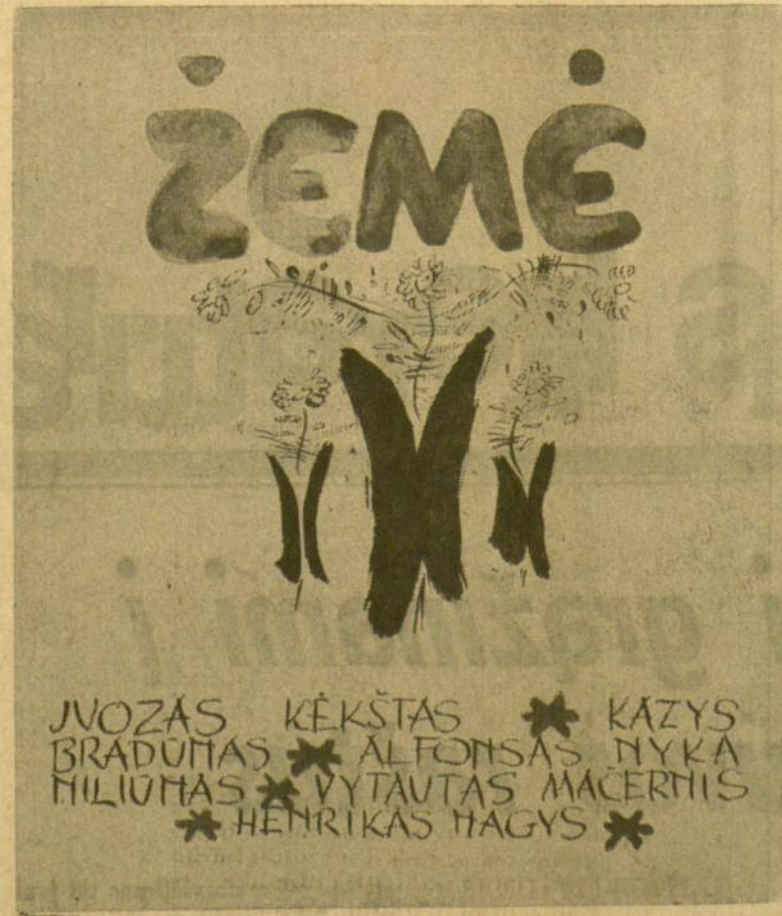
Laisvai nurodinėjama ir "Lietuvių Enciklopedija", taip atkakliai nutylėta Lietuvos spaudoje, ir atskiri leidiniai, kuriuose Čiurlionis nagrinėjamas ar bent tik daugiau ar mažiau minimas. Pvz. nr. 4012 įtraukta: "Lietuvių literatūra svetur, 1945-1967. Red. K. Bradūnas, Chicago, Ill., I Laisvės fondas lietuviškai kultūrai ugdyti, 1968". Anotacijoje nurodyta, kur veikalas paminėtas Čiurlionis: "p. 42 pažymima, kad Čiurlionio kūrybos atgarsių yra Radausko poezijoje. P. 65, nurodomi rašytojai, kurių kūryboje randama Čiurlionio kūrybos atgarsių (M. Gustaitis, Vaižgantas, J. Aistis, H. Radauskas, A. Nyka — Niliūnas), apibūdinama K. Bradūno knyga 'Sonatos ir fugos'. Toji Bradūno poezijos knyga, taip pat ir J. Gliudoso romansas 'Ikaro sonata' ne tik įtraukti bibliografijon, bet drauge nurodytos ir gana gausios jų recenzijos iševijos spaudoje.

Kaip kruopščiai ieškota spaudoje Čiurlionio užuominų, rodo kad ir toks pavyzdys: nr. 3791 bibliografijon įtrauktas B. Brazdžio eilėraštis "Paletė (iš jo rinkinio "Didžioji kryžkelė, 1968)", nes ten paminėta Čiurlionio pavardė. Nesibijojama įtraukti bibliografijon ir Vliko leidinį, nors jo pačioje antraštyje minima nepriklausomoji Lietuva: "Living in freedom. A sketch of independent Lithuania's achievements. Augsburg, 1948" (nr. 2651).

Nepraleidžiami ir įvairūs smulkūs proginiai leidiniai, pvz. Liet. kultūros fondo Clevelando skyriaus Čiurlionio skirto koncerto programa 1952 (nr. 2688), Čiurlionio galerijos Chicagoje atidarymo sveikinimų ir kalbų ištraukos 1957 (nr. 2772), prof. J. Zilevičiaus akademijos 1966 leidinys su nurodymu muzikologijos archyve saugomų Čiurlionio leidinių ir rankraščių (nr. 3367), straipsniai apie Čiurlionio parodą New Yorko Viešojoje bibliotekoje 1961 (nr. 2896, 2908 ir 2916), straipsnis apie šatriječių apsilankymą pas dail. K. Varnelį ir pokalbį apie Čiurlionį 1969 (nr. 3667) ir t.t.

Tokie leidiniai ar straipsniai, kad ir šiaip jau nereikšmingi, bibliografijos skaitytojui Lietuvoje gali būti idomūs kitų atžvilgiu. Būtent, jie papildė negausias ar "Gimtojo Krašto" ar "Kultūros Barų" užuominas apie lietuvių iševijų kultūrinio gyvenimo įvykius. Skaitytojas galės patirti apie įvairius surengtus minėjimus, parodas, koncertus, galerijos atidarymą, Liet. kultūros fondo būvimą, apie literatū draugijas (šatriječius), apie iševijų periodikos gausumą ir t.t. Taigi sužymėdama iševijos rašinius apie Čiurlionį, bibliografija drauge kiek daugiau praveria langą žvilgsniui ir į iševijų gyvenimą.

Suprantama, kad visai pilną bibliografiją labai sunku ar net ir visai neįmanoma sudaryti. Ypač iš sunkiau prieinamos užsienio spaudos. Ir prakalboje nurodama, kad keliolika leidinių ir straipsnių apie Čiurlionį įvairiškai beje, "o taip pat ir užsienio lietuvių spaudoje, bibliografijos autoriams buvo žinoma, tačiau nepasisekė jų surasti ir aprašyti". Antra vertus, negalima nekonstatuoti, kad tai pirmą kartą taip gausiai ir laisvai pokario lietuvių iševiai įsileidžiami Lietuvos knygon. Reikia tikėtis, kad Čiurlionio bibliografija nebus tuo

Naujosios lietuvių poezijos antologijos "Zemė" aplankas, pieštas Kazio Janulio.

Dvidešimt metų nuo poezijos antologijos "Zemė" pasirodymo

[Ivairiomis progomis kalbant ar rašant apie pokario dešimtmečių laisvojo pasaulio lietuvių grožinę literatūrą, šiandien jau neapsieinama be įprasto ir kiekvienam kultūrininkui suprantamo žemininkų vardo. Šį kartą čia prisimintinas ir anas faktas, kuris kadaise grupei bendraamžių mūsų poeto suteikė žemininkų vardą, dabar jau neištrinama ne tik iš iševijos, bet ir iš visos bendrosios lietuvių literatūros raidos. Žemininkų sąvokos gimimo priežastis buvo naujosios lietuvių poezijos antologijos "Zemė" išleidimas 1951 metais. Nuo to, galetume sakyti, liūtvinio ir manifestacinio mūsų poezijos pasukimo šiemet kaip tik sueina jau 20 metų.

Ta proga truputis metrikos ir kelios aprašinės detalės. Antologiją suredavo Kazys Bradūnas. Platu, studijinį 60 psl. jos įvadą parašė dr. Juozas Girmis. Antologijos turinį sudaro ano meto rinktinė kūryba šių mūsų (tada dar jaunųjų) poetų: Juozo Kėkšto, Kazio Bradūno, Alfonso Nykos-Niliūno, Vytauto Mačernio (jau anuomet mirusio) ir Henriko Nagio. Visi jie šiandien yra persirėję per 50 metų amžių. Iš šešių antologijos "Zemė" dalyvių pusė šiandien jau vyresni už Sruogai skirtą amžių — jis mirė, sulaukęs 51 metų, o už Binkį, mirusį vos 49 metų amžiaus, šiandien visi gyvieji žemininkai jau yra vyresni.

"Zemė" antologija 1951 metais buvo išleista Los Angeles "Lietuvių Dienų" leidyklos. Visus antologijos paruošos ir jos spausdinimo įvairiausių reikalus redaktorius aptarinėjo ir iki detalių jos laužymą ir kitoki apipavidalinimą planavo, kiek teko sužinoti, susirašinėdamas su leidyklos savininku Antanu Skiriam, kuris tokios antologijos idėjai iš karto visa širdimi pritarė ir darė viską, kad leidinys būtų solidi knyga. Antologija išėjo gražu, didelio formato, 200 psl. pavairinta puslapių autoriumi nuotraukomis, o labai vykusį, dviejų spalvų jos aplanko piešinį sukūrė Kazys Janulis. Antologijos buvo išleista 1000 egz. Štoks tiržas poezijos ir literatūros bičiulių buvo bematant išgrabstyta, ir šiandien ją iš kur nors išgy-

atžvilgiu vienkartinė išimtis ir kad ligi šiol iševijų literatūrai Lietuvoje nepažįstamas 1944 metų cenzūrinis slenkstis bus pagaliau panaikintas.

Tad ir minint poezijos antologijos "Zemė" 20 metų pasirodymo sukaktį ir jos dalyvių užgriebtą naują mūsų poeziją, reikia linkėti, kad ir šiaip ir anapus mūsų poetai, juo eidami, labai toli, toli nueitų, nes kelio galo dar nesimato, o individualūs klonės išpūdziai vieni ir kitų tebūna neišsemiami.

A. St.

Tragiškoji Majakovskio mįslė

Majakovskis yra laikomas pirmąjį Sovietų revoliucijos poetu. Daug kur tarnavęs revoliucijai, jis gyvenimą baigė dideliame nusivilyme savidubėje.

Siemets išėjo iš spaudos įdomus veikalas "The Life of Mayakovsky". Jo autorius Victor Worosylski, kaip knygos applanke pažymėta, yra gimęs Lietuvoje. Jis 1945 m. persikėlė į Lenkiją. Yra poetas ir laikraštininkas, gyvena Varšuvoje. Į anglų kalbą veikalą išvertė B. Taborski. Išleido Orion Press New York, 1971 m. 559 psl. Kaina 15 dol.

Veikalas — įdomi mozaika: rinkinys ištraukų laišku, dienoraščių, atsiminimų posmų, spaudos atsiliepimų ir t. t. Pats monografijos autorius tik duoda įvadėlius į atskirus skyrius. Taigi — gerai dokumentuotas veikalas. Mums įdomu, kad cituojamam jame Ehrenburgo atsiliepime pažymimas "neįvelgiamasis Baltyrušaitis", minimas Balmontas. Savo eilėrašty iš 1915.XL20 apie motinų kančias kare Majakovskis mini ir Lietuvą.

Veikalas lengvai skaitomas ir įdomus ne vien savo teikiamomis biografinėmis žiniomis apie Majakovskį, bet ir informacijomis apie priešrevoliucinį, revoliucijos meto ir vėlybesnį Rusijos kultūrinį gyvenimą.

"Alkano žvėries poezija"

Rašytojas Lazarevskis Majakovskio kūrybą vadina "alkano įsiutusio žvėries poezija" (144 p.). Majakovskis buvo linkęs į brutalumą ir prisipažįsta į kalbėtojų platformą mėtęs supuvusius obuolius ir butelius. Mums ypač įdomūs knygos posmai, iškeliantieji faktus, kurie vargi ar būtų leisti spausdinti dabarties Rusijoje. Knygoje pavaizduojamos Majakovskio pastangos prasimušti, jo blaškymasis, jo meilės ir aistras, jo kūrybinis ir visuomeninis gyvenimas.

Pats Leninas į Majakovskį žiūrėjo skeptiškai. Kai Lunačarskis palinko išspausdinti 5,000 egzempliorių Majakovskio knygos "150 milijonų", Leninas jam rašė: "Tai absurdiška, kvaila, labai kvaila ir pretenzinga. Mano nuomone, tik kas dešimtą tokių kūrinių būtų galima spausdinti ir ne daugiau kaip po 1500 egzempliorių"; gi valstybinės leidyklos vyr. redaktorius Miesčeriakovas apie minimą Majakovskio knygą parašė, kad joje atstovaujama ypatinga "chuliganiško komunizmo" rūšis (274 - 275 psl.).

Majakovskis apie Sovietų leidyklas

Pats Majakovskis, išsiutintas, kad nenorima spausdinti jo knygos, 1921 m. rugpj. 6 d. parašė Maskvos darbininkų sąjungos tarybai raštą, kuriame pažymėjo:

DR. ANNA BALIUNAS
AKTŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIS
2858 West 63rd Street
Val. : kasdien 10-13 val. ir 7-9 v. vak. Šeštadienis 10-1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

Rezid. Telef. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirma ligojus pagal susitarimą, jei neatsiliepta skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 61-6los ir California
ATOSTOGOS NUO LIEPOS 24 D.
IKI RUGPJUČIO 8 D.
Reikalui esant skambinkit
DR. VYT. TAURUI
2652 W. 59th St. PR 8-1223

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Atostogose iki rugpjūčio 1 d. Jį pavaduoja DR. F. KAUNAS.
Persikaitę "Drauga", duokite kitiems pasiskaityti!

"Gosizdat (Valstybinė leidykla) savo literatūrinį veikalų pasirinkime spausdinimui parodo visišką profesionališką neraštingumą, nesiderinanti su atsakinga tarnyba; Gosizdat yra pamėgęs savo analfabetizmą, sabotojuoja aukštos literatūrinės kokybės veikalų spausdinimą, nepaiso net darbo masių reikalavimų..." (279 p.).

Kiti plunksnos darbuotojai taip pat ne visada Majakovskiu žavėjo-

si. Pvz. 'Novyj Mir' 5 nr. 1970 m. gegužės mėn. išspausdino V. Polonskio straipsn., kur jis pasisako prieš Majakovskio "absoliučiai girtą egocentrizmą, neįtikimą savęs garbinimą, kas būtų atstumančių dalyku net tikruosiuose talentuose" (421 p.).

Ekscentriškumo virtęs egocentrizmas

Majakovskis ne iš karto susi- (Nukelta 1 7 psl.)

DR. C. K. BOBELIS
DR. B. B. SEITON
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIA
Tel. 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. : pirm., ketv., 1 iki 7 popiet; antr., penkt., 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetas perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4; šeštad. 10-2 val.

Ofs. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Rezid. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIA
6132 So. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepta, skambinti: MI 3-0901.

Ofiso Tel. PR 8-2220
Namų — rezid. — PProspect 8-0081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
VAL. : kasdien nuo 1-4 val. p. ir 9 iki 8 val. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta.

Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1881
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadienį ir šeštadienį tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIONAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
5540 South Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą.
Skambinti — 585-2525
Telef. veikia 24 val.
Tel. Reliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val. : pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. ir 6-3 val. vak., šeštad. 12-2 val. p. ir trečiadienį uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. ir nuo 6-8 val. vakaro. Trečiadienį, nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telefon. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Atostogose iki rugpjūčio 1 d. Jį pavaduoja DR. F. KAUNAS.

Persikaitę "Drauga", duokite kitiems pasiskaityti!

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEmlock 6-8545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71st ir Campbell Ave. kampas)
Ofiso laikinai uždarytas, apie atidarymą bus pranešta vėliau.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PH 6-7800; Namų 925-7697
Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadieniais uždaryta.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTOPEDIJOS LIGOS
2745 West 49th Street
Atostogose iki rugpjūčio 10 d.
Pirma ligojus tik susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLES IR PROSTATO CHIRURGIA
2656 West 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketvirtad. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. Reliance 5-4410
Rez. GRowell 6-0617
Valandos: pirm., antr., treč. nuo 12 val. iki 3 val. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Išvyksta atostogų nuo liepos 18 d. iki rugpjūčio 9 d. Jį pavaduoja DR. TAURAS, kuriuo ofisas yra 2652 W. 59th St., telef. PR 8-1223.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PProspect 8-1223
Ofiso val. : Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirminėje ligojus tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta

Tel. PProspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val. : pirm., antrad., ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. G. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val. : 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
Val. : pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8; penkt. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

Lituanistiniai įspūdžiai

PR. SKARDZIUS

Trečiasis Lituanistikos instituto suvažiavimas, įvykęs š. m. gegužės 29-31 d., buvo tikra lituanistinė atgaiva: pats suvažiavimas įvyko Chicagoje, kur prieš dvidešimt metų buvo ir pats Institutas įkurtas; buvo apščiui susirinkę narių ir svečių; skaityta daugybė įvairių paskaitų, kurių dalis buvo gana įdomios ir aktualios; susirinkusiųjų nuotaika buvo pakili, rami, be jokių pašalinio sudrumstimo; taip pat ir visa tvarka buvo gera, viskas iš anksto buvo pavyzdinai suruota. Didžiausią suvažiavimo organizacinę naštos dalį nešė dr. Vincas Maciūnas, Instituto prezidentas, ir dr. Tomas Remeikis, Instituto Iždo tarybos pirmininkas; ypač šis pastarasis savo šaltu santūrumu, dideliu sumanumu ir energija labai daug prisidėjo prie to, kad šis suvažiavimas kaip reikiant vyko ir kad jis iš viso įvyko.

Dėl programos platumo ir riboto laiko posėdžiai ir paskaitos vyko priešpiečiai ir popiet ir dažnai pagrečiu, todėl kai kas negalėjo visur būti. Pvz. aš pats negalėjau dalyvauti tik tam tikruose (kalbotyros, literatūros, istorijos sekcijų) posėdžiuose, nes man teko būti dar keliuose kituose pasitarimuose, kur drauge su kai kuriais pedagoginio lituanistikos instituto nariais buvo svarstomi tolimesni numatyti kalbiniai darbai.

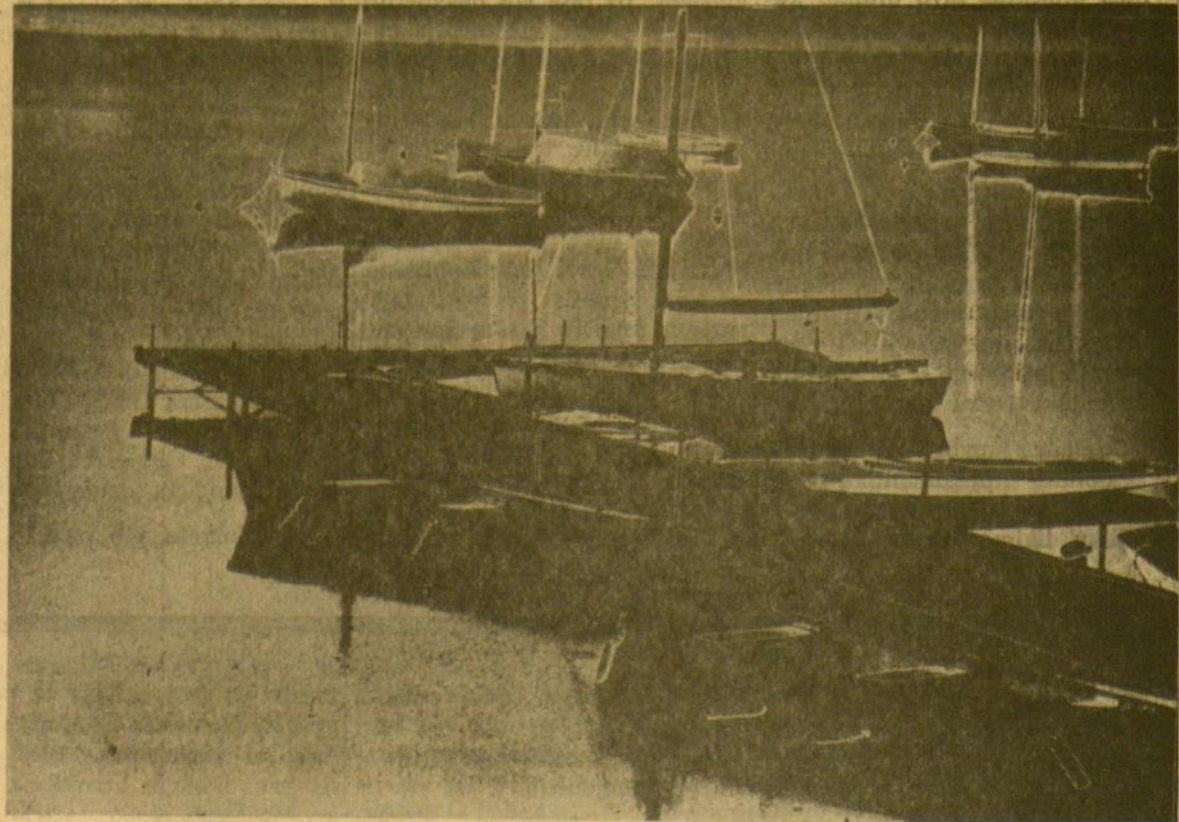
Kai kurie suvažiavime skaityti

pranešimai man sužarė itin gerą įspūdį. Savo įžanginėje kalboje ("Lituanistikos institutas ir veiklos gairės") V. Maciūnas vaizdžiai ir konkrečiai nupasakojo, ką Institutas dabartinėse sąlygose yra padaręs ir ką jis toliau galėtų daryti; pvz. panašiai kaip LI narių grupė yra sumaniusi anglų kalba paruošti lietuvių literatūros istorijos apžvalgą, jo nuomone, galėtų būti parūpintas ir atitinkamas veikalas apie lietuvių kalbą. Apie kitus jo keltuosius sumanymus galima pasisiskaityti š. m. Draugo birželio 5 d. šeštadieniniame priede (Nr. 131). Toliau man didžiai patiko Jurgio Blekaičio paskaita Henriko Radausko kūryba; jis taip gražiai ir vaizdžiai nupasakojo svarbiausius šio poeto kūrybos metmenis ir jo nuotaiką, jog, rodos, Henrikas, su kuriuo dar neseniai tekdavo susitikti, tebėr čia pat ir savo originalia poezija, taip pat savo originaliu būdu į mus tiesiogiai byloja. Taip pat man didžiai įdomus buvo dr. Rimvydo Šilbajorio pranešimas Lietuvos mokslininkas išėivijos ir amerikietiškos visuomenės sankryžoje: čia prelegentas gyvai pavaizdavo to lietuvių mokslininko nuotaiką, kuris savo darbais jau gali reikštis amerikiečių visuomenėje, bet tuo pat metu jaučiasi esąs ir lietuvis, taigi tokiu atveju ne visa-

dos yra taip lengva išlaikyti pusiausvyrą. Toliau dar paminėtinose įdomios paskaitos: dr. Ilonos Gražytės Herojus lietuvių grožinėje prozoje, dail. Antano Tamošaičio Lietuvių tautiniai drabužiai, dr. Jono Puzino Lietuvių kilmė ir jų gyvenamieji plotai naujausiu tyrimų šviesoje ir kt.

Viena kita paskaita buvo specialiesnio turinio, ir todėl kai kuriems klausytojams gal atrodė kiek tolimesnės, "sausesnės". Pvz. dr. Gordon B. Fordas angliškai skaitė apie 1547 m. Martyno Mažvydo katekizmo ir Simano Vaišnorio "Zemaičiųugos teologiškos" leidimus; jis smulkiau filologiškai nagrinėjo tekstų bei jų rašybos skirtumus ir iš to sprendė apie leidimų nevienodumą. Dr. Alfonsas Šešplaukis savo paskaitoje Lituanistinės medžiagos Europos bibliotekose beiškant įdomiai papasakojo apie dr. Vilniaus Gaigalaičio, prof. Eduardo Hermanno ir Petro Klimo bibliotekų likimą; šios paskaitos beklaustant, man dingtelėjo į galvą, kodėl prelegentas pvz. nepaminėjo pirmojo Maž. Lietuvoj leisto laikraščio "Nusidavimai apie Evangelijos prasiplatinimą tarp žydų ir pagonų," kurį E. Hermanas turėjo šalia "Aušros", komplekto ir kuriuo jis man savo laikui labai didžiavosi. Dr. William R. Schmalstiegas savo paskaitoj Profesoriaus Jono Kazlausko įna-

(Nukelta į 4 pusl.)

Nuotrauka Algirdo Grigaičio

Rabindranath Tagore - šviesaus optimizmo dainius

Rabindranath Tagorė (Thakur) (1861-1941) — iškilius indų poetas, filosofas ir pedagogas, nuo kurio gimimo šimtmetu 110, o nuo mirties 30 metų. Kilęs iš bramanų giminės netoli Kalkutos, Anglijoj turėjo studijuoti teisę, bet greit ją pakeitė į literatūrą. Rašė poezijos, prozos ir dramos kūriniių ir filosofinių raštų, kurių skaičius siekia per 100. Vien poezijos knygų išleido apie 40. Rašė daugiausia bengalų kalba (artima sanskritui), kai kuriuos savo raštus pats išvertė į anglų kalbą (pvz. Gitanjali). Tagorė — šviesaus optimizmo religinio vakariečių artimo mistiizmo, laisvų ritmų dainius. Nemažą jo kūrybos dalį sudaro poetinė proza. Ta pati optimistinė pasaulėžiūra atsispindi tiek poetinėse, tiek filosofinėse Tagorės raštuose. Bet kiek jo lyri-

ka išaugo iš indų taut. dvasinio palikimo, tiek prozinė ir dramatinė kūryba buvo paveikta europinės įtakos, nors ir vaizduoja šių dienų indų tautos gyvenimą. Šalia realizmo Tagorės kūryboj žymią vietą užima simbolizmas, ypač lyriniuose ir draminiuose kūriniuose. Kaip pedagogas Tagorė jaunimui buvo įsteigęs specialią tautinio auklėjimo mokyklą, kuri ilgainiui virto valstybiniu universitetu. Siekdamas tarptautinio vienigumo, keliais atvejais lankėsi Amerikoje, įvairiuose Europos ir Azijos kraštuose. Laikomas vienu iš žymiausių tarpininkų tarp Rytų ir Vakarų kultūrų. Pats būdamas karštas patriotas, Tagorė buvo priešingas diktatūriniam režimams, ir jei ten ką geresnio pamatydavo, neužmiršdavo priminti ir tų

rumų. Ypač stoji už tautų laisvės principą. Krikščionybėi nebūvo priešingas, buvo dar palankus, pvz. po apsilankymo Kristaus kančios vaidinimuose Oberammergau parašė ilgą poemą šventraščio tema anglų kalba. Netrukus po Gitanjali parašymo Tagore gavo Nobelio literatūros premiją (1913). Anglai jį buvo apdovanoję ir lordo titulu, bet jo atsisakė, kai anie ėmė spausiti ir varginti jo tautiečius. Kai kuriuos Tagorės raštus į lietuvių kalbą vertė J. Pronskus (Paštas ir Auka), K. Vairas (Gintajali), J. Jablonskis jr. (Namai ir pasaulis), J. Kazėnas (Laivo sudužimas ir kt.). Tagorės bičiulis buvo anksti lietuvių dainomis susidomėjęs prof. S. K. Chatterji, neseniai išleidęs veikalą apie baltus ir arijus (Balts and Aryans).

A. T.

RABINDRANATH TAGORE

GIESMIŲ AUKOJIMO VALANDA

(Iš "Gitanjai")

Leisk man valandėlei prisėsti

Leisk man valandėlei prisėsti šalia tavęs.
Darbus, kuriuos turiu rankoj,
Nepabaigsiu vėliau.
Neregėdama tavo veido, mano širdis nežino,
kas poilsis ir atgaiva, ir mano darbas tampa
begalinu triūsu bekrastėj triūso jūroj.
Siandie vasara atėjo prie mano lango su savo
atdūsiomis ir balsais, ir bitės groja
savo šventą giesmę žydinčio šilo kieme.
Dabar metas atsisėsti nurimus, veidu į tave,
ir giedoti gyvenimo paaukojimą šiuo tyliu
ir pertekusiu metu.

Taip, žinau, tai ne kas kita

Taip, žinau, tai ne kas kita, kaip tavo meilė,
O mano širdies mylimasis, — ta aukso šviesa,
kuri šoka ant lapų, tie debesys ramūs,
kur irias per dangų, tas linksmas vėjelis,
kurs vėsa palieka ant mano kaktos.
Rytmečio šviesa užtvindė mano akis, — taip tu
atsiliepi į mano širdį. Tavo veidas lenkias
į žemę, tavo akys žvelgia į mano akis,
ir mano širdis tavo kojas paliečia.

Mano gyvybės gyvybe

Mano gyvybės gyvybe, aš laikysiu savo kūną tyrą,
žinodamas, kad tu savo gyvybe palieci visus
mano kūno sąnarius.
Visa, kas neteisinga, aš ginsiu iš savo minčių,
žinodamas, kad tu esi tiesa, kuri uždegė
proto šviesą mano mintyse.
Visa, kas bloga, aš ginsiu iš savo širdies,
žinodamas, kad tu esi giliausioj mano širdies
šventovėj.
Ir aš stengsiuos išreikšti tavę savo darbuose,
žinodamas, kad tavo jėga duoda man galios
veikti.

Kur širdis be baimės

Kur širdis be baimės ir galva aukštai pakelta;
Kur žinojimas laisvas;
Kur pasaulis nesumulkintas į daleles tarp šiurų
naminių sienų.
Kur žodžiai eina iš tiesos gelmių;
Kur nuolatinis siekimas tiesia rankas į tobulumą;
Kur skaidri proto srovė nepamėtė savo tako sausuos
mirusio įpročio tyruos;
Kur siela veda pirmyn į tave plačiadvasė mintis
ir veikla —
Tame laisvės danguj, mano Tėve, leisk pabusti
mano tėvynei.

Su beviltiška viltim aš einu

Su beviltiška viltim aš einu ir ieškau jos visuose
savo buto kampuos, ir nerandu.
Mano butas mažas, ir kas kartą išėjo iš jo, to
niekad nebeatgausiu.
Bet begalinis tavo namas, mano viešpatie, ir,
ieškodamas jos, aš priejau prie tavo durų.
Aš stoviu po auksiniu tavo vakaro dangaus baldakimu
ir keliu godžiai akis į tavo veidą.
Aš atėjau prie amžinybės krašto, nuo kurio niekas
negali dingti — nei viltis, nei laimė, nei
veido regėjimas pro ašaras.

PIŪTIES METO AIDAI

(Iš "Vaisių rinkimo")

Mano gyvenimas, kol jaunas

Mano gyvenimas, kol jaunas, buvo lyg gėlė —
gėlė, kuri netenka žiedelio vieno kito
iš savo gausos ir niekad nejaučia praradimo,
kai pavasario vėsus vėjelis atbėgęs
maldauja prie jos durų.

Dabar, jaunystei pasibaigus, mano gyvenimas
lyg vaisius, kurio nereik taupyti, kurs laukia,
kad save visiškai paaukotų su pilna
savo saldumo našta.

Žaibo blykstelėjime

Žaibo blykstelėjime valandėlei
aš pamaciau tavo kūrybos didingumą —
kūrybos per daugelį mirčių
nuo pasaulio iki pasaulio.

Aš verkiu dėl savo nevertumo,
kai matau savo gyvenimą nereikšmingu
valandų rankose, — bet kai matau jį
tavo rankose, aš žinau, kad jis per brangus,
kad eikvočiau tarp šėselių.

Kur keltai padaryti

Kur keltai padaryti, aš prarandu
savo kelia.
Plačiuose vandenyuose, mėlynam danguj

nera provėžų žymių.
Taka paslepia pankščių sparnai
žvaigždžių liepsna, gėlių žydėjimas
metų laikais.

Ir aš klausiu savo širdį, ar joje
sravi krūvas nematomo kelio išminties.

Nešk grožį ir tvarką

Nešk grožį ir tvarką į mano prarastą
gyvenimą, moterie, kaip nešei į mano namus,
kai gyvenai.

Išluok dulkėtus valandų trupinius, pripildyk
tuščius ašocius ir pataisyk visa, kas buvo
opleista.

Tada atverk vidines duris į altorių,

uždek žvakę ir leisk susitikti ten
tyloje prieš mūsų Dievą.

Tie, kurie eina išdidumo taku

Tie, kurie eina išdidumo taku, silpną gyvybę
triuškindami savo kojom, švelnią žemės žolę
uždengdami savo kruvinais pėdsakais,

Tegul jie džiaugias ir dėkoja tau, viešpatie,
nes jų yra diena.

Bet aš dėkoju, kad mano likimas su tais,
kurie kenčia ir neša jėgos našta,
ir slepia savo veidus ir sulauko
savo dejonės tamsoj.

Nes kiekvienas jų skausmo tvinksnis
pulsavo slaptose tavo nakties gėlmėse,
ir kiekvienas įžeidimas buvo surinktas
į tavo didžiąją tylą.

SAULELIDZIO MINČIŲ PUOKSTĖ

(Iš "Paklydusių paukščių")

Mūsų susitikimas ir suartėjimas,
lyg žuvėdrų ir bangų susitikimas.
Zuvėdros nulekia, bangos nurieda,
ir mes išsiskiriam.

Vienas liūdnas balsas apsigyveno
metų griuvėsiuose.
Jis gieda man naktį: Aš
mylėjau tave.

Jie nekenė ir žudė, ir žmonės
garbino juos.
Bet Dievas sugėdintas skuba
paslėpti tą atminimą po žalia žole.

Aš stovėsiu prieš tave dienos pabaigoj,
ir tu matysi mano randus ir žinosi,
kad aš turėjau savo žaidimą
ir savo pagydyimą.

Kurią dieną aš giedosiu tau
kito pasaulio saulėteky:
Aš mačiau tave prieš tai
žemės šviesoje, žmogaus meilėj.

Vieną dieną patirsim, kad mirtis
negali išplėsti iš sielos, ką ji laimėjo,
nes jos laimėjimas eina su ja.

PERGALE AUKAI

(Iš poemos "The Child")

Tikėjimo Vyras eina skausmingais takais,
kur uolos, kur degantis smėlis...
Jie seka jį, ir stiprūs ir silpni,
pasenę ir jauni...
Vieni pavargsta, kiti supyksta,
ima įtarti,
klausia su kiekvienu skaudžiu žingsniu:
Kaip toli dar tas galas?..
Jau naktis.
Keleiviai tiesia plaušų paklotes ant žemės...
Vėjo gūsis užpučia lempą
ir tamsa gilėja, lyg alpinantis miegas
Kažkas staiga pakyla iš mūnos
ir, rodydamas į vadą negailėstingų pirštų,
surinka:

Netikras pranašas, tu mus apgavai!
Kiti ima šaukti vienas po kito,
Moterys išnyščia neapykantą, vyrai niurna.
Pagaliau vienas drąsnis už kitus staiga
jį ištinke smūgiu.
Jie nemato jo vado, bet puola ant jo,
kad įsiūt užmuštų...
Staiga jie nutyla, kvapo netekę,
žiūrėdami į negyvą, gulintį žemėj.
Moterys ima vaiuoti, vyrai paslepia veidus
savo rankose.
Keli nejuociam pasitraukia,
bet jų kaltė laiko pririšus juos
prie aukos.
Rankas gražydami klausia vienas kitą:
Kas parodys mums taką?
Senas vyras iš Rytų nulenkia galvą ir sako:
Auka...
Ir jie sustoja ir ima giedoti:
Pergalė Aukai!

Vertė A. TYRUOLIS

Stanislovas Vyspianskis

1869 - 1907

Prieš pora metų lenkai šventė savo garsaus rašytojo, naujosios, galingos tautinės dramos kūrėjo — Stanislovo Vyspianskio 100 metų gimimo sukaktį. Ryšium su tuo 1969 metai Lenkijoje ir visame pasaulyje lenkų buvo paskelbti St. Vyspianskio metais.

St. Vyspianskis — tai vienas iš žymiausių lenkų poetų, dramaturgas, originalus tapytojas, muzikas, skulptorius, teatro reformatorius, o visų pirma tautinės dvasios žadintojas, lenkų išsivadavimo pirmatakas ir ryškiausias „Jaunosios Lenkijos“ atstovas.

„Jaunosios Lenkijos“ laikotarpis

XIX-jo amžiaus pabaiga ir XX-jo pradžia tai lenkų kultūrinio klestėjimo laikotarpis.

Maždaug dešimties metų laikotarpį 1897 - 1907 pasirodo Lenkijoje visa eilė žymių rašytojų: St. Vyspianskis, St. Zeromski, St. Przybyszewski, J. Kasprovicz, K. Tetmajer ir kiti, kurie išskėlė lenkų literatūrą iki tokio žydėjimo laipsnio, kokio ji buvo pasiekusi tik romantizmo laikais.

Tas turtingas ir spalvingas literatūros laikotarpis, vadinamas „Jaunoji Lenkija“ (Młoda Polska), gavęs dar neoromantizmo vardą, nes buvo giminingas romantizmo epochai savo idealizmu ir jausmo gilumu.

Po 1863 metų pralaimėto sukilimo lenkų tauta pradėjo priprasti prie svietimo jungo. Viltis atgauti nepriklausomybę geso. Jaunoji karta tam tikram laipsniui nustojo tikėjusi į šviesesnę ateitį, net į galimybę kokio nors veikimo. Be to, ano laikotarpio menas buvo pilnas iškalbingų balsų, prieštaraujančių, kokiais nors akcijai. Himnai ir Nirvaną skambėjo aplinkui. Tikėjimas į mirtį ir nebūtį, į pasyvumą tapo visuotina taisykle.

Ir šiandien vėlgį karts nuo karto literatūroje ir filosofijoje pasireiškia srovės, idealizuojančios nebūtį, pvz. Samuel Beckett „Fin de partie“.

Vyspianskis visą tokią apatiją matė ir jautė. Ir jis pradėjo kovą su tautos abejingumu, bedidžiškumu, su jos apsnūdumu. Savo veik-

MARIJA KASAKAITYTĖ

lumų, žodžio grožiu, įkvėptomis vizijomis įtikinėjo tautą, kad nepriklausomybei atgauti būtina reikalinga kova. Kažkas gražiai yra išsireiškęs, kad Vyspianskis nuėmė lenkų tautai kankinés vainiką, o idėjo į rankas kardą.

Visą savo kūrybą S. Vyspianskis pašvenčia tautos išsivadavimo idėjai. Yra jos vadovu ir auklėtoju. Tarnybą tautai pripažino pirmąja pareiga. O kadangi poezija stipriai prakalba į sielą — joje jis labiausiai išsireiškė. Savo turtingumu Vyspianskis yra originaliausia ir giliausia indiviualybė, kokią begalima sutikti lenkų grožinės kultūros srityje. Individualybė sukurtą renesanso mastu, primenantį atgimimo žydėjimo laikus, tai lenkiškas „Mykolas Angelas“. Vyspianskis priklauso nedaugeliui neoromantiku rašytojų, kurių pavardės apsuptos kultūrai, priklausančiai tautos klasiškai.

Vaikystė ir mokslo metai

S. Vyspianskis gimė Krokuvos 1869 m. Jo tėvas buvo populiarus Krokuvos skulptorius, turėjo dirbtuvę Vavelio* papėdėje. Vyspianskis, vaiku būdamas ir žiūrėdamas iš tėvo dirbtuvės langų į Vavelį, įsiterbė dvasion Lenkijos praeities blizgesį. Krokuvai ir jos istoriniai paminklai paliko neišdildomą pėdsaką jo psichikoje, jie atsispindėjo ir jo kūriniuose.

Vyspianskio gyvenimas buvo pilnas tragizmo. Jam penktus metus becinant, mirė jo motina. Nuo šeštų metų amžiaus motinos sesuo pakeitė jam motiną, visada pasilikdama nuoširdžiausia patikėtine visų jo džiaugsmų ir liūdėsų, pralaimėjimų ir triumfų. Vyspianskis vaikystėje ir jaunystėje praleido tetos ir jos vyro Stankevičiaus namuose, kur susirinkdavo Krokuvos meno pasaulio, mokslo ir politikos elitas.

* Vavelis — Lenkijos karalių senoviškoji pilis.

Geriausia klasikinė Šv. Onos gimnazija nuvedė jį į jaunystę, suteikdama jam didelį lenkų literatūros žinių bagažą. Be to, mokykla su savotiška atmosfera anų laikų Krokuvos — miesto — muziejaus paastrino Vyspianskio susidomėjimą istorija.

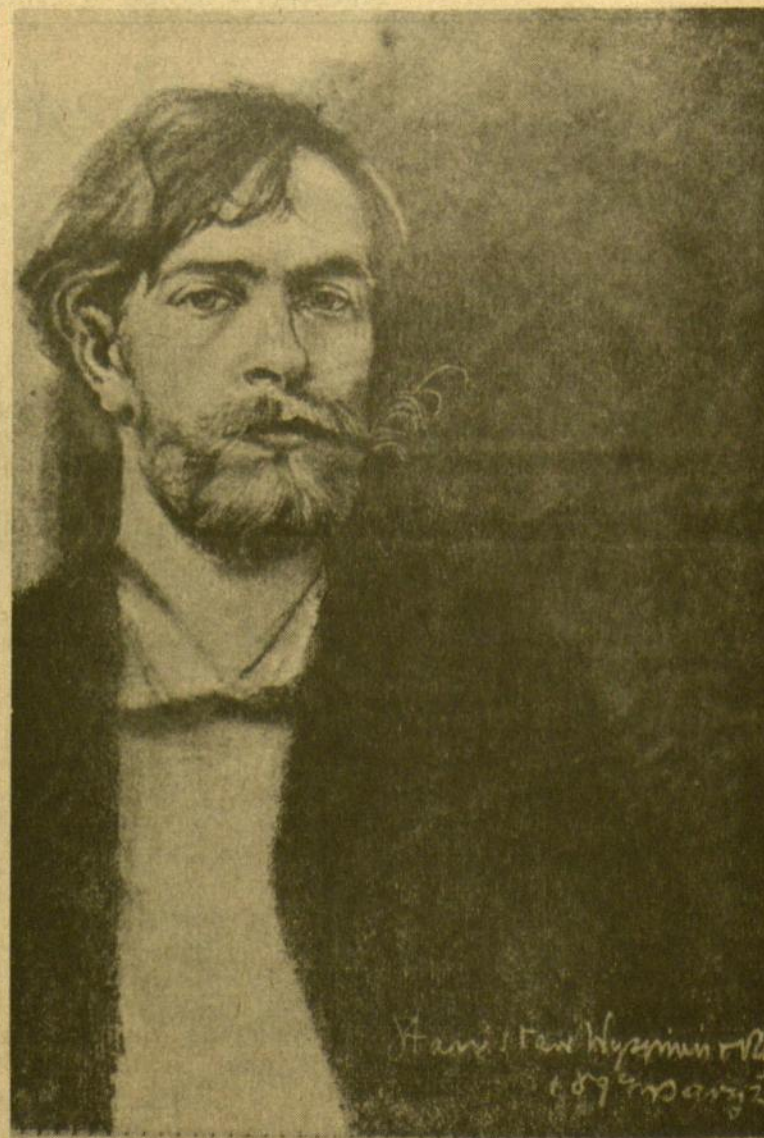
Jau gimnazijoje pasireiškė Vyspianskio piešimo talentas. Atkreipė į jį dėmesį Stankevičių draugas, garsusis tapytojas Jonas Mateika ir patarė jam stoti į Krokuvos Meno mokyklą (1887 m.). Ir čia pat įtraukė jį į darbą, atnaujinant Šv. Marijos bažnyčią. Jonas Mateika išrūpino Vyspianskiui kuklią stipendiją ir išsiuntė jį 1890 m. į Italiją ir Paryžių.

Studijos užsieny

Ketverių metų laikotarpis užsieny, ypatingai Paryžiuje, padarė perversmą Vyspianskio gyvenime. Visu pirma jis atsidūrė laisvos tautos tarpe. Turtingas ir spalvingas Prancūzijos ir kitų laisvų kraštų gyvenimas veikė paskatinančiai, kėlė gerą savijautą, davė impulsų laisvai, niekuo nesuvaržytai minčiai ir kūrybai.

Šalia tapybos studijų Vyspianskis gilino Paryžiuje ir literatūros žinias, ypatingai naujoviškas; buvo didelėje teatro ir operos įtakoje. Vakaruose poezija šventė tada didelius triumfus. Paryžiuje, dvasinė pasaulio sostinė, Vyspianskis galėjo absorbuoti visus burtus ir žavesius to laiko modernios literatūros. Maeterlinck, Ibseno, D'Annunzio, Hauptmanno dramose sudarė jo lektūrą, svaiginančią kartu su tapybos impresionizmu: Monte, Degas, Cezanne, Pissaro ir kt. Paryžiaus mokykloje Vyspianskis pasidavė jų įtakai, bet savo kūrybai išsaugojo originalų antspaudą. Drauge Vyspianskis pamėgė ir dekoratyvinę tapybą, mažai tuomet Lektijoje žinoma ir vertinama.

Pagaliau Paryžiuje praplėtė savo šakotas kūrybines galias: tapo poetu. Jo kūryba išsiveržė tada spontaniškai. Tas spontaniškumas iki šiol liko beveik neišaiškinta paslaptis. Pradėjo tada rašyti ir pirmus savo sceninius veikalus.

Stanislaw Wyspianski. Autoportretas

Kaip tapyboje Vyspianskis išsivadavo iš realizmo pančios, taip poezijoje, prancūzų ir kitų modernistų įtakoje, gimė visai nauja meniškos išraiškos forma su milžiniška ekspresijos galia.

Nemetė betgi ir tapybos, tik pradėjo ją išsakyti žodžiu ir aiškinti judesiu, pasitalkindamas ir muzika, rašydamas operinius libretus. Bunda jame didelis sumanymas tautinės muzikinės dramos Wagnerio operos mastu. Prieš akis turėjo milžinišką viziją didelių sceninių veikalų, kuriuose poezija, muzika ir tapyba turėjo sukurti tautinio meno šedevrus, bet, deja, neturėjo tam sąlygų. Paliko tik puikūs jo libreto veikalai, kaip pvz. „Daniel“.

Visa poetinė Vyspianskio kūryba yra persunkta muzikos elementais ir muzikos dvasia. Panašiai kaip Ciurlionis buvo kūrybinis skirtingose meno srityse, taip Vyspianskis išreiškė save teatru ir tapyba. Jo kūryba tad ir yra nuostabus junginys poezijos tapybos ir muzikos.

Vyspianskis tapytojas ir dramaturgas

1894 m. Vyspianskis užbaigia savo studijas Paryžiuje ir grįžta Lenkijon, giliau susipažinęs su Vakarų kultūra. Atsiveža savo paveikslus ir škieus, o taipgi pirmus projektus savo dramų, kurias užbaigia Krokuvos. Tačiau Vyspianskio kūryba neturėjo, tuomet pasiekimo. Savo gimtajam mieste jautėsi svetimas. Gyveno varge, be to kankino jį nepagydoma liga.

Vyspianskis, grįžęs į Krokuvą, rado joje didesles permainas. Krokuvai, buvęs mažas, tylus, liūdnas miestas, staiga atbudo judriam, neramiam gyvenimui. Ji tapo svarbiu kultūrinio ir literatūrinio gyvenimo centru Lenkijoje.

Mateikos tapyba, Wito Stwoszo skulptūra, trijų romantikų poezija, ypatingai Slovackio, senovės graikų likimo problema, Nie-

tzshes filosofija kartu su naujomis poezijos srovėmis, ypatingai prancūzų, pasireiškia fantastiniame pasaulyje Vyspianskio Krokuvos dramoje.

Didelis Vyspianskio talentas išaugo lygiagrečiai dviejuose menuose: tapyboje ir dramoje. Vyspianskis yra vienas iš žymiausių lenkų tapytojų. Kūrėjo kelią jis ir pradėjo kaip tapytojas.

Vyspianskis, kaip dailininkas pargarsėjo, tapydamas portretus. Tapė daugiausia pastebe. Puikūs, švelnūs moterų portretai, vaikų galvutės — tie nepalyginami šedevrai, gėlių piešiniai — tai svarbiausi jo tapybos motyvai. Į peizažą įvedė nuotaiką, išreiškdamas tuo gilius jausmų efektus.

Nesitenkindamas vien paveikslų tapyba, vertindamas dailę monumentalines formas, projektuoja ir išpildo vitražus Mergelės Marijos bažnyčioje Krokuvos. Tarp stilizuotų, spalvingų gėlių ten patalpina dar Šv. Pranciškų, Šv. Salomėją ir Dievą Tėvą.

Bestudijuodamas Paryžiuje, Vyspianskis pradėjo rašyti, nes jautė, kad savo sielos turinį, jos vizijas gali išreikšti vien scenos veikalais, o savo jausmus — žodžiu ir muzika.

Faktas, kad Vyspianskis savo kūryboje perėjo iš tapybos į literatūrą, išaiškina mums jo kūrybos ypatybes, o ypatingai jo visišką subjektyvumą stoka. Vyspianskis poezijoje nerodo pasauliui savo kančių, neduoda gyvenimo fragmentų, nevaizduoja individualių pergyvenimų, bet savo svajones ir nenuilstamą kovą, kurią vedė jo siela su slėgiančiu savo tautos pavergimu. Vyspianskio kūriniuose plėkė dažniausiai pavergtos tautos sūnaus širdis.

Literatūrinė Vyspianskio karjera priklauso prie nuostabiausių šios rūšies reiškinų. Gyveno ir kūrė neilgai, nes mirė 38 metų amžiaus. Jis rašė vos devynerius metus, bet tam laikotarpiu pasirodė daug veikalų kaip taisyklės, bet vienu tarpu, nors šalia literatūrinių darbų buvo užsiėmęs dar tapyba ir teatru.

Turtingoje Vyspianskio kūryboje galima išskirti tris pagrindines sroves — motyvus: svarbiausia yra tautinė srovė, paskui antikinė, paremta senovės graikų pavilniais ir senovės graikų žmogaus likimo supratimu. yra ir liaudies srovė, kaip „Prakeikimas“ ir „Teisėjai“. Daugely kūrinių tos srovės pinasi, sudarydamas nuostabias nuotaikas ir paveikslus.

1) Kūriniai, išaugę iš antikinės dvasios: „Meleager“ (1897),

„Protesilaos ir Laodamija“ (1899), „Achilleis“ (1903), „Odisejus grįžimas“ (1907) ir dramose: „Prakeikimas“ ir „Teisėjai“ (1899). 2) Tautinės istorinės dramose: „Legenda II“ (1899), „Rapsodas“ (1897), „Boleslovas Drausis“ (1903), „Skalka“ (1905-7) ir „Zygimantas Augustas“ (1907). Veikalai apie lapkričio 1830 m. sukilimą ir Tautų pavasarį sudaro istorinę visumą: t. y. „Warszawianka“ — Varšuvietė (1898), „Noc listopadova“ — Lapkričio naktis (1904), „Lelewl“ (1899) ir „Legion“ (1900). 3) Dramos, sudarančios savo rūšies trilogiją: „Wesele“ (1900) — Vestuvės, „Wyzwolenie“ (1903) — Išsivadavimas ir „Akropolis“ (1900-4).

Centrinė Vyspianskio kūrybos problema — tai nepriklausomybės praradimas ir mėginimas ją atgauti — pasireiškėdavo visoje jo kūryboje. Tačiau pirmąją tarp tų problemų vietą užėmė politiniai — visuomeniniai romantizmo ir jo žymiausio atstovo Mickevičiaus rolė, atvaizduota dramose „Legionas“ ir „Išsivadavimas“, o taipgi analizuota dramose apie 1830 metų lapkričio sukilimą.

Romantizmo kritika ir Mickevičiaus kompleksas

Vyspianskis pirmas lenkų literatūroje pradėjo kovą su istorijos bei romantizmo poezijos tradicija, su mesianizmo hipnoze. Jis smerkė per didelę praeities apoteozavimą, kuris liepia pamiršti praeities klaidas. Jis kovojo su pavėluota ir kenksminga romantizmo poezijos įtaka visuotinei tautos psichikai.

Vyspianskis aistringai kovojo su Mickevičiaus kultu ir ta kova yra viena iš centrinių jo kūrybos temų. Smerkė Viaspianskis ne tiek pačią romantizmo kryptį ir Mickevičių, kiek išpūsto ir deklamatoriško patriotizmo simbolį. Kova su Mickevičium tai išimtinai Vyspianskio kova su mistiškuoju, politišku patriotizmu. Kova su Mickevičium nėra joku būdu kova su romantizmu. Priešingai, romantiškas santykius su pasauliu ir romantiška poetika buvo Vyspianskiui artimi.

Kovos motyvais ir romantiška politine ideologija skamba jo dramose apie 1830 metų lapkričio sukilimą: „Varšuvietė“ (1898), „Lelewl“ (1899) ir „Rapsodas apie Kazimierą Didįjį“ (1900).

„Varšuvietėje“ Vyspianskis sukilimo vadovą Chlopieckio lūpomis sako: „Siandien, kada išsispren-

(Nukelta į 5 pusl.)

Lituanistiniai įspūdžiai

(Atkelta iš 3 pusl.)

šas į baltų kalbotyrą smulkiai išskaičiavo šio autoriaus darbus, juos kiek atitinkamai apibūdino ir gale pareiškė: „Kazlauskas buvo žymiausias po II pasaulinio karo naujų kalbotyros kelių grindėjas dabartinėje Lietuvoje... Nors jis išgyveno tik 40 metų, jam pavyko įvesti modernius lingvistinės analizės metodus Vilniaus universitete, įsteigti Baltistijos žurnalą, kuris per penkerius metus tapo žymiausių baltų kalbotyros žurnalų, ir parašyti daugiau nei penkiasdešimt straipsnių ir istorinę lietuvių kalbos gramatiką, panaudojant šiu dienų lingvistikos principus.“ Aš pats savo paskaitoje etimologinio lietuvių kalbos žodyno problemas išskėliau naujo tokiu žodyno reikalingumą bei jo uždavinius, — pirmas visą šios rūšies žodyną yra parašęs E. Fraenkelis, — ir priėjau tokią išvadą: „Būtų geriausia, jei vienas kuris iš dabartinių jaunesniųjų Lietuvos kalbininkų imtų daugiau domėtis etimologine lietuvių kalbos sritymi ir toje srityje vis daugiau gilintis, specializuotis. Toks įsidirbęs lietuvis kalbininkas ilginiui galėtų atsidėti ir etimologiniam lietuvių kalbos žodynui rašyti arba

tokio žodyno rašymui vadovauti. Ir tas darbas, atrodo, geriausiai ir sėkmingiausiai gali būti dirbamas tik Lietuvoje: kaip tik ten yra daugiausia tiesioginių lietuvių kalbos, ypač terminų, šaltinių; ten yra sukoncentruota gausiausia lituanistinė raštija, ypač svarbūs senieji lietuvių kalbos paminklai; ten pat ruošiami kapitaliniai darbai, didžiai naudingi etimologiniam lietuvių kalbos žodynui... Aš norėčiau tikėti, kad šis įdomus ir lietuvių kalbos mokslui didžiai svarbus darbas, K. Būgos pradėtas ir E. Fraenkelio dirbtas, bet kaip reikiant netesėtas, bus toliau dirbamas.“ Pagaliau iš dalies čia pat priskirtina ir L. Dambriūno paskaita Amerikos kalbininkų lituanistų darbų apžvalga, kur jis aprašo A. Senno, A. Salio, W. R. Schmalstiego, A. Klimo, G. B. Fordo taip pat vėliau atvykusiu lietuvių kalbininkų (P. Joniko ir kt.) jau šiame krašte pasirodžiusius darbus ir priema nekokią išvadą: lituanistika šiame krašte klestinti tik amerikiečių tarpe; išsivystė lietuviams kalbininkams buvusi nuostolinga — tai „reiškė gražių svajonių sudužimą, o lituanistikai nemažas nuostolis.“ Amen!

Šalia gausių paskaitų, kurios vi-

so bus išspausdintos „Suvažiavimų darbuose“, šiame suvažiavime dar buvo ir kitokių svarbių dalykų. Gegužės 31 d., pirmadienį, įvyko LI organizacinis posėdis, kur buvo svarstomas ir priimtas Instituto statuto pakeitimas, pagal kurį toliau iš narių nebus reikalaujama atlikti „išpažinti“, kad jie nėra priešingi Lietuvos nepriklausomybės idėjai. Aš iš pat pradžios maniau, kad LI yra mokslinė institucija, kurios nariai gali būti visi, tiek lietuviai, tiek nelietuviai, kurie turi lituanistines kvalifikacijas, ir todėl aš, būdamas tik lituanistas kalbininkas, 1967 m. balsavau prieš tokį tuometinį nutarimą, už kurį korespondenciniu būdu iš 50 narių 18 balsavo už, 7 susilaikė, ir 5 pasisakė prieš. Šis mano manymas dabar pasitvirtino: manęs drauge su T. Remeikiu, R. Šilbajoriu bei V. Trumpa po to jau niekas nebesikėsins išmesti iš LI, kaip kad 1970 m. gruodžio 12 d. antrasis Instituto prezidentas rašė LI Rinkimų balsų skaičiavimo komisijai; antra vertus, šis buvęs prezidentas, kaip kad jis raštu yra pareiškęs dabartiniams LI prezidentui š.m. vasario 10 d., dabar ir pats yra pasitraukęs iš Instituto.

Be aukščiausių minėtųjų, šiame suvažiavime dar skaitė paskaitas: kun. V. Bagdanavičius, St. Barzdukas, kun. dr. V. Gidžiūnas, dr. J. Jakštas, dr. Z. Rekašius, dr. T. Remeikis, dr. L. Sabaliūnas, dr. J. P. Slavenas ir kt. Šalia to buvo dveji bendri pietūs su paskaitomis, o gale banketas, kur po dviejų paskaitų nuotaikinga meninė programa atliko M. Motekaitis, P. Matiukas ir P. Armonaitis.

Šia proga dar tenkė pasidžiaugti, kad, kaip iš prezidento pranešimo matyti, šalia vyresnės kartos, žmonių LI narių tarpe nestingia ir jaunesnių, aukštuosius mokslus baigusių jau čia, išsiviję; toji grupė sudaro beveik ketvirtadalį visų LI narių. Tai yra tam tikras laidas tolimesnei Instituto egzistencijai.

Pagaliau, ryšium su sėkmingai vykusiu ir sklandžiai (be jokio triukšmo ir švilpuko) pasibaigusiu trečiuoju LI suvažiavimu, dar noriu kiek paliesti vieno atšakaus lituanisto varomą jūžlį ir keistą akciją prieš LI. Štai š.m. Naujo-

joje Viltuje (II, 113-114) išspausdintas sukeistais inicialais b.j. pasirašytas straipsnis Gana, kurio tvirtinimai yra arba kaip reikiant nepagrįsti arba savotiškai susukti. Visu pirma šio straipsnio autorius sakosi iš Gimtojo Krašto sužinojęs, kad V. Maciūnas, A. Nyka-Niliūnas, K. Ostrauskas, R. Šilbajoris ir A. Vaičiulaitis (visi LI nariai) sumanę išleisti lietuvių literatūros istoriją anglų kalba, ir dėl to tuojau priduria: „Būdinga, kad apie tokį sumanymą mes sužinojome iš okupuotos Lietuvos spaudos. Net instituto nariai nebuvo painformuoti. Viskas daroma labai paslaptinai.“ Bet iš tikrųjų yra kitaip buvę: mano žiniomis, LI Lietuvių literatūros skyriaus vedėjas K. Ostrauskas buvusiam prezidentui yra oficialiai pranešęs apie projektuojamą anglišką lietuvių literatūros istoriją — tai viena; antra, Gimtasis Kraštas apie tai rašė 1970 m. lapkričio 12 d., o Darbininkas šią žinią paskelbė tą patį metų rugpjūčio 12 d.; netrukus tai pakartojo ir Draugas. Taigi lyg atrodė, kad mūsų autorius kaip reikiant neskaitydamas savosios spaudos ir iš to daro priešingas išvadas. Tačiau toliau jis dar įmantriau rašo: „Čikagoje kalbama, kad kažkas neteisėtai būdu įstačius dr. T. Remeikį Lituanistikos instituto Išdo tarybos pirmininku. Nuo spaudos ši afera slepia-

ma. Komunistai moka užimti tam tikras vietas arba ten įstatyti savo draugus, nesiskaitydami su priemonėmis.“ Tai yra ne kas kita, kaip šmėkšliškas svaichijimas. O pati realybė yra tokia: Išdo taryba pergyveno krizę dar prie antrojo prezidento, — tuomet kaip tik pasitraukė ir jos pirmininkas Baliūnas, — ir, be to, naujajame statuto projekte, kuris buvo priimtas šiame suvažiavime, IT panaikinama. Bet prieš susilikuodama, ši Taryba visgi nutarė padėti suorganizuoti trejųjų LI suvažiavimą Chicagoje, ir tam tikslui į ją dar įėjo trys nauji nariai, J. Račkauskas, A. Rūgytė ir T. Remeikis, iš kurių pastarasis ir buvo išrinktas pirmininku. Tad ir čia aiškiai prasielkta su sena išmintimi: sapiens nihil affirmat quod non probet. Pagaliau LI kritikas lyg su pasitenkinimu cituoja Draugą paskelbtą pranešimą, kad LF Pelno skirstymo komisija radusi visą eilę remtinių prašymų, bet nutarusi atidėti kitam svarstyimui, pvz. Lituanistikos instituto — Lituanistikos darbų III tomo išleidimui arba Lietuvių literatūros istorijos prašymui paremti ir kt., ir tuojau pat teigia: „Gerai, kad L. Fondas neskuba. Kartą nusvilęs su Šilbajorio knyga, LF turėtų būti atsargus ir apdairus su savo pašalpmis.“ Minėdamas Lietuvių literatūros istoriją, au-

torius čia turi galvoje tą pačią, apie kurią rašo ir Gimtasis Kraštas; bet projektuojamosios angliškosios lietuvių literatūros istorijos sudarytojai iš tikrųjų lig šiol dar nėra L. Fondą prašę jokios pašalpos; tai yra kažkas sumaišyta, veikiausiai su P. Naujokaičio prašymu, to paties, kurį b.j. savo straipsnyje taip giria. Ryšium su tuo apie Lituanistikos darbų III tomo autorius čia jau nieko atskirai nebesako, bet iš viso konteksto atrodo, kad ir tam dalykui jis neturi kokios simpatijos. Juk tas tomas savo gautą ar pažadėtą gausia originalia lituanistine medžiaga, kurios antirasis mažutis tomelis beveik visai neturėjo, neabejojamai prilygs prieškariniams leidiniams Tauta ir Zodis arba Archivum philologicum (pvz. aš pats tam tomui jau esu nusiuntęs kokių 70-80 psl. kalbotyrinį darbą apie vandenvardžius. W. R. Schmalstiegas ir kt. yra jau parašę arba pažadėję parašyti atskirus straipsnius; V. Maciūnas yra surinkęs daugybę įdomios archyvinės medžiagos, ir t.t.), todėl koks nors įtarinumas čia būtų visai ne vietoj; tai tik be reikalo klaidintų žmones, kurie su lituanistika nedaug teturi reikalų arba apie ją mažiau nusimanoma. Laikas būtų nustoti patiems sunkinus lituanistinį darbą dabartinėse nelengvose aplinkybėse.

Stanislovas Vyspianskis

(Atkelta iš 4 pusl.)

džia mūsų likimas, mums širdis plėšo ir sielą laužo silpnumas". Apie lenkų jaunimą sakoma: "Moka kovoti ir mirti už Lenkiją, bet gyventi dėl Lenkijos nemo-ka". Smerkė jaunųjų romantiz- ma, garbės netekimą, svajones apie mirtį kovos lauke, užuot dir- bus pergalei.

"Rapsode" autorius įrodo kenks- mingumą žavesio, kurį mesdavo i lenkų tautą romantiška poezija, vedanti į kapus, o ne į gyvenimą. Dėl to negalėjo pavykti joks gink- luotas veikimas, būtinas vergijos pančiams numesti. Lenkų tauta bendravo su dvasiom ir mirusiais, svaigo nuo didingų žodžių, bet nemokėjo gyventi konkrečioj tikrovėj. Ar kartais ir mes, šios dienos lietuviai, nepradedam sirg- ti tuo pačiu?

"Legionas" (1900)

Kovai su Mickevičium Vys- pianskis pašventė dvi dramas: "Legioną" ir "Išlaisvinimą". Ta idėjinė kova rado menišką išraišką jo simboliškoj dramoj "Legio- ne". Dramoje Mickevičius yra ne istorinė asmenybė, bet legenda, istorinis mitas.

Veikalas "Legionas" yra pirmą Vyspianskio kova su mesianizmu idėja, su "romantiškuoju svaigiu- liu", kuris liepdavo pamiršti gy- venimą, o ilgėtis mirties. "Legio- ne" Vyspianskis iškelia Mickevi- čių iki tautinio dievaičių aukštu- mo. Ir tik tame antinaturaliniam, padidintame Mickevičiaus vaizde mes pastebim, kas Micke- vičiaus mesianizmo idėjos įtakoj buvo neigiamo ir nesveiko lenkų tautos dvasiai.

Vyspianskis vaizduoja Mickevi- čių tuo laikotarpiu, kada anas steigė Italijoj lenkų legioną (1845 - 1848) ir su savo mokslo sekė- jais rengėsi kovai už tautų laisvę arba revoliuciją.

Veiksmai vyksta anuometinėj Romoj ir jos žymiausiose vieto- vėse. Dvylika "Legiono" scenų yra lyg Mickevičiaus dvasios istori- ja. "Legiono" didvyris Adomas Mickevičius — atstovas mesianis- tinės literatūros, pasitikėjęs tik sa- vo mistinėm idėjom.

Pamilo Mickevičius išideali- zuotą Lenkiją, ne iš šio pasaulio Lenkija, o kažkokią tautų išva- duotoją. Kelias į tokią Lenkiją ve- da per mirtį ir kraują. Legionas — tai Mickevičiaus išrinktieji žmo- nės, turį būti kankiniais, mistišką- kaja auka. Mickevičius — sielų ti- ronas ne vien reikalauja iš legio- nierių tokios aukos, bet kada šie nori pasitraukti, primeta jiems

pasiukojimo jėga. Taip supras- tas Mickevičius yra kažkas didin- go ir klaikaus.

Vienoj scenoj, kada Mickevi- čius meldžiasi Sv. Petro Bazilikoj už tautų karą, kuriame jis vaiz- duojasi Lenkijos rolę kaip kanki- nės, viršutinėj kupolo galerijoj susirenka jo "Baladžių" ir "Vėli- nių" apleistos lietuviškos deivės, undinės ir raganos. Jos skundžia- si, kam Mickevičius jas apleidęs. Jos laimingos baladinės Kauno jaunystės balsais stengiasi įtikinti Mickevičių, kad, stodamas i Tau- tų karą, vedą savo karžygius i tikrąją mirtį. Jei jis nebegrįš pas- jas, tegul lietuviškoji Saulė sude- gina visus, "kryžiumi užburtus", tegul užberia pelenais "Romos bažnyčios kolonas". Veltui jos primena jam Lietuvos grožį, vel- tui primena atvykstantį karalių Mindaugą, kaip jėgos ir galybės įkūnijimą:

Joją, joją, dunda, žvanga,
tūkstančiai arklių, tūkstančiai

arklių,
karalius Mindaugas,
nuo Trakų, Lietuvos karalius
Mindaugas.

Bet jis neklauso tų balsų, nežiū- rint, kad pats karalius Mindaugas tarp trenksmo ir žaibų žėrėjimo įjoja per spalvotus kupolo langus. Mickevičius jo negirdi ir nemato, "nes žiūri vien i Nukryžiuotąjį" ir žūsta "šelstančio laivo ugnyje".

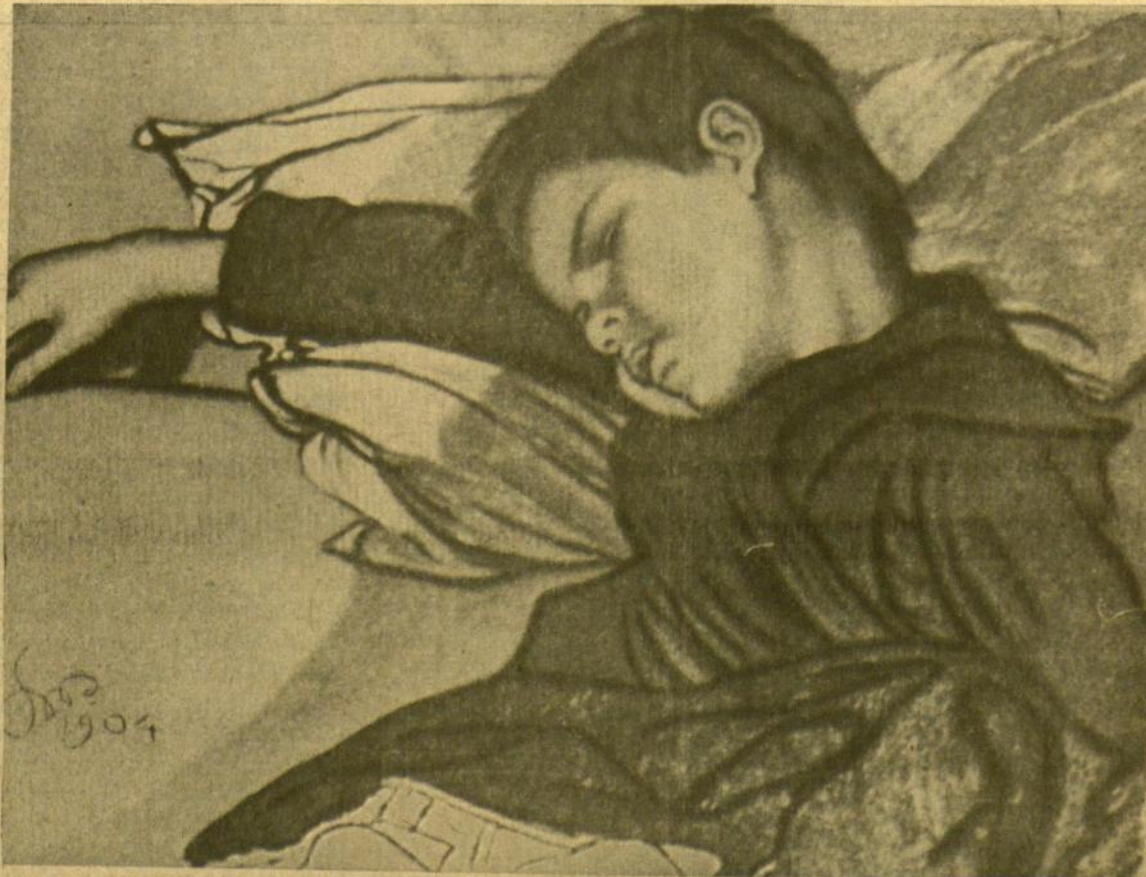
Šitoji scena primena, kaip Mic- kevičius nutraukė ryšius su Lie- tuvos tradicija, primena jam pa- čiam jaunystės neunijines lietu- viškas aspiracijas, kurių jisai išsi- žadėjo, svajaudamas apie Lenkijos rolę tautų kare.

"Legionas" — tai alfa ir omega lenkų monumentalioj dramatur- gijoj, tačiau jis buvo skaitomas nesceninio veikalo ir todėl re- čiausiai statomas teatruose.

"Vestuvės" (1901)

Vyspianskio kūrybos viršūnės yra pasiekusios dramos tautinėm temom, kuriose poetas jaučiasi auklėtojas ir net dvasinio tautos vadovo rolėj. Tai trys veikalai: "Vestuvės", "Išvadavimas" ir "Akropolis", parašytas tarp 1900 ir 1904 metų.

Iš pripuolamos realybės atsirad- do šedevras "Vestuvės". Vyspians- kio draugas ir bičiulis iš mokyklos laiku, literatas ir poetas, Lucjan Rydel, pakvietė jį i vestuves. Po- etas vedė kaimo mergaitę, kas anomet buvo madoje lenkų meni- ninkų tarpe. Ir pats Vyspianskis buvo vedęs kaimo mergaitę. Ves-

Stanislaw Wyspianski

Poilsis (1904)

tuvės buvo truputį juokingos: vestuvėse dalyvavo svečiai iš mies- to ir kaimo, Vyspianskis, grįžęs i namus, pasiryžęs buvo parašyti komedija, bet netikėtai iš po jo plunksnos išėjo tautinė tragedija, sceniška poema, kurioj, kaip veid- rody, atsispindėjo visa Lenkija.

Vyspianskiui buvo proga pa- matyti tose vestuvėse simbolį anų laikų lenkų tikrovės labiausiai melagingoj formoj, besiremiančioj didelėm tradicijom, rašytojų ir žy- mių menininkų atvaizduotom, o tuščiom viduj. "Vestuvėse" buvo rodomas gyvenimas beveik foto- grafijos tikslumu, tik perpintas simbolišiais, kur realus pasaulis ir poetiškos vaizduotės pasaulis su- gyvena lygiom teisėm.

Tai sceniškas veikalas, plakan- tis lenkų visuomenę simbolių ryškėmis už somnambulišką ir svirduliuojantį nesugebėjimą veik- ti, bet drauge išreiškiantis meni- nėj formoj ir giliausią ilgėsi ne- priklausomybės, išaugdama deka- šio ilgesio i visos tautos dramos aukštybes.

"Vestuvės" tai ypatingas veika- las, išskirtinis, originalus, o anais laikais — dar ir sensacija. Joje bu- vo girdėti seni motyvai, nors ge- nialiai sumoderninti, tie patys, kuriais skambėjo Mickevičiaus ir Slovakcio poezija, bet atvaizduoti didinguose paveikluose, kerin- čiuose savo politinė ir meninė iš- raiška.

"Vestuvės" — generalinė sąžinės sąskaita, apimanti praeitį, dabar- tį ir ateitį, kupina patoso ir kan- džio ironijos, bet visų pirma gy- va ir žavinti savo realumu. "Ves- tuvės" tai žiaurus veikalas, bet drauge virpantis, kaip liepsna, žė- rinčių patriotizmu.

"Vestuvėse" šalia realių, gyvų asmenybių, autorius įveda visą eilę vaiduokliškių simbolių, kurie savo replikomis pasako "kas kam sieloje skamba, kas ką savo sap- nuose mato, paryškindami tuo są- moningus melus ir nesąmoningas visuomenės iliuzijas.

"Vestuvės" tai drama, kuri elektrizavo visą Lenkiją, iš karto išskandama Vyspianskį i eilę pir- mujančių, reprezentacinių savo kartos rašytojų. Po "Vestuvių" premjeros, uždangai nusileidus, publika lyg sustingo: negalėjo nei ploti, nei iš teatro išeiti, buvo lyg užhipnotizuota keistos ir nuosta- bios nuotaikos, kuri padvelkė nuo scenos. Buvo įspūdis, kad kažkas smogė i lenkų ydų nemirtingumą.

Reikia pabrėžti, kad iki "Ves- tuvių" Vyspianskis kūrė kaip ser- gantis žmogus, niekam už Krokui- vos ribų nežinomas, beveik visai nesuprastas, nerandantis atgarsio, gyvenantis mirties grėsmėj, ken- čiantis nepriteklių, kartais net al- kį. Iš tų vargų išvadavo jį rašyto- jas H. Sienkevičius, kuris L. Ryd- lio užliariuotas, parūpino Vyspianskiui stipendiją, tuo suteikda- mas galimybę parašyti Vyspians- kiui "Vestuves" ir kitus veikalus.

rė lyg idėjinę "Vestuvių" tąsa, tik kitu būdu išreikšta.

Vyspianskio aštri kritika kai kurių lenkų tautinio charakterio bruožų, suteikė šiems veikalams negestantį aktualumą. "Vestuvės" yra vienas iš veikalų, dažniausiai statomų lenkų teatruose, nuolat jaudinantis širdis ir protus.

"WYZWOLENIE — IŠVADAVIMAS" (1902)

Tokia pat tautinė tragedija, kaip ir "Vestuvės", yra ir "Išva- davimas", "Išvadavimas" tai poe- to sielos drama, o drauge ir vi- sos tautos tragedija. Vyspians- kis žvelgė i metafizinės tamos bedugnę, jos fone užgriebdamas žmogaus likimą, tautinę legen- dą ir tautinį tragizmą. Iš tos dvasios veiksmų pynės ir išaugo "Išvadavimas".

Tai sunkus, alegorinis veika- las, reikalaujantis paaiškinimų. Turi savyje kažką lyg iš pavog- tos ugnies, apie kurią rašytojas sako:

Reikia gyvenimo kaina
šviesios ugnies ieškoti,
perėti septynis juodus vartus...
(Iš pomirtinių raštų)

"Vestuvėse" Vyspianskis pas- merkė visuomenę kaip bejėgę, pasyvią, pilną melo. "Išvadavi- me" nutarė išbudinti jos jėgą ir duoti jai tikslą. Tas išvadavi- mas įvyksta pasyvumo nugalėji- mu. Tam būtinas yra energijos sukauptimas: "Mano mylimoji vadinasi valta" — sako Vys- pianskis-Konradas.

Kai "Vestuvės" yra persunk- tos ideologinėm problemom, tai "Išvadavimas" akcentuoja idėjos kovą, kurią reprezentuoja gry- nai fiktyviniai personažai — Konradas ir Genijus-Mickevi- čius. (Kai kurių kritikų aiški- nama, kad Konradas yra roman- tizmo įkūnijimas, o Genijus — Mickevičius yra mistizmo at- stovas.

Konradas - Vyspianskis ata- kuoja Genijų - Mickevičių, kapų apoteozę, Vavelio karstus ir sa- vo praeitį. Kada pasirodo Geni- jus - Mickevičius, Konradas, šaukdamas "Salin poezija! Esi tironas!", nuverčia Genijų i Va- velio požemius, perpildytus ka- ralių sarkofagais, ir liepia griauti Vavelį, praeities simbolį. Konradas, kaip atstovas gyvosios poezijos, nutraukia Genijų - Mic- kevičių, gynėją praeities mirties kulto.

Tuo lyg ir baigiasi anuome- tinė Lenkijos drama. Bet nesibaigia Konrado - Vyspianskio drama. Juk Vavelis, kurį jis sugriovė, tai pasaulis, kuris jį iš- auklėjo, o poezija, kurią jis pra- keikė, tai motina, kuri jį maiti- no.

"Išvadavimas" tai idėjinė

PASSBOOK SAVINGS...
the best way to save regularly!
5% a year

Paid and Compounded Quarterly

OUR SAVINGS CERTIFICATES EARN UP TO 6%

see us for **HOME financing**.
AT OUR LOW RATES
WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME...

INSURED

Mutual Federal Savings and Loan

2212 WEST CERMAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608
PETER KAZANAUSKAS, President Phone: Virginia 7-7747
HOURS: Mon. Tue. Fri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1
66 YEARS SERVING CHICAGOLAND

MONTRIMO IR VILPIENĖS DARBAI PARDUODAMI DRAUGE

Siomis dienomis gavome naujų rankdarbių ir Liudo Montrimo studijos ir Teodoros Vilpienės siuvyklos. Jų rankdarbiai vežami i Kanada, Braziliją, Australiją, ir kitur. Atvykite i Draugo administraciją ir pasižiūrėkite. Turime taip pat gražų rinkinį lietuviškų kostiumų moterims. Kainos prieinamos. Skambinkite: LU 5-9500 ar rašykite: 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629.

EXPERT BODY WORK

PROGRESS-PAŽANGA COLLISION EXPERTS
A. & J. STANEVICIUS
(Fender) Pilnas Pataisymas.
Transmissions — Dažymas — Motoro — Karoserijos (Body) ir Sparnų darbas
2637 W. 47th St., tel. 523-1249
Chicago, Illinois 60632

Pasinaudokite Draugo „Classified“ skyriumi.

Stanislaw Wyspianski

Motinystė (1901)

Chicago Savings and Loan Assn.
PHILOMENA D. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4. Thurs. and Friday 9 to 8. Sat. 9 to 12:30

★ AR JOSŲ NAMAS YRA PER MAZAS JOSŲ ŠEIMAI?
★ AR JOSŲ KROSNIS PASENO?
★ AR VASAROS KARŠCIAMS UŽEJUS NENORETUMET KVĖPUOTI GRYNU SALTU ORU?
★ CHICAGO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ duoda pasko- las prieinamoms ir patogioms išlygoms, \$500.00 ir daugiau, bet kokiems namų pagerinimams. O gal jums reikalingi pinigai kitiems reikalams? Arba gal norite įsigyti nuosavą namą, jei iki šiol jo neturite ir jums nusibodo mokėti aukštas nuomas?

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKĖTĖS I

INSURED
SAFETY OF YOUR INVESTMENT
UP TO \$20,000
INSURANCE CORPORATION

NUOMONĖS APIE DAINŲ ŠVENTĘ

Kaip dainuosim po penkerių metų?

Ketvirtąją Dainų šventę palydint

BRONIUS NAINYS

Sunkus uždavinys suorganizuoti Dainų šventę, bet ypač sunku, o gal ir visai neįmanoma, suorganizuoti gerą šventę. Nėi viena iš pokario metais buvusių švenčių — keturios dainų ir trys šokių, — neapsiėjo be trūkumų ir klaidų, be jų neapsisėmė ir ateity. Reikia tik žinėti, kad tų klaidų nebūtų per daug, kad jos nenustelbtų gerųjų pusių. Šventės vertinant, reikia taip pat į jas žvelgti iš visų pusių ir nesiriboti vien tik pagyromis visiems, kas tik pridėjo pirštus prie jų suorganizavimo, arba visus juos sukrikuoti. Negali būti absoliučiai neklaidingi nei organizatoriai, nei vertintojai, nors kiekvienas iš jų turėtų geriausius norus klaidoms išvengti. Imdamas kelias brūkšniais paliešti Ketvirtąją dainų šventę, tad ir nepretenduojau į „neklaidingus šventuosius“ ir nesiekiu, kad mano pastabos būtų priimtose „for granted“. Pareiškiu tik sau, kaip eilinio stebėtojo, nuomonę, kurią susidariau, siek tiek sekdamas šventės paruošiamuosius darbus ir pačios programos atlikimą.

Organizacija ir protokolai

Šiose abiejose srityse trūkumų buvo, bet negalima teigti, kad jie būtų buvę per dideli. Vienam kitam sveičiui, gal būtų, ilgiau reikėjo pasidairyti savo vietas, kitas skundėsi troškulių ir nesurado šaltinio jam numalšinti, dar kitam vaikščiojanti publika trukdė klausytis programos. Galima būtų vieną kitą priekaištą padaryti ir protokolui. Kažkaip atkreipė dėmesį ryškūs kontrastai, kai ant cementinių grindų, tarp metalinių kėdžių, po daržinės stiliaus skliautu sukinėjosi frakuoti dirigentai ir nesisekė jiems įsiliesti tautiniais rūbais pasipuošusių prancėjų ir choristų foną. Ar nebūtų buvę geriau, jei šias visas problemas būtų sprendusi vieno dailininko ranka? Juk ne vien dekoracija tėra salės puošmena. Gražiau atrodytų suderinta visa scenos aplinka. Bet tie trūkumai, palyginus su išisa organizacine visuma, tėra maži ir nelabai reikšmingi. Visuomoje šventės techninė, organizacinė dalis buvo pakankamai gera. Bent jau neblogesnė už buvusias ir vargu ar ką geresnio bus galima padaryti ir kitas šventes ruošiant. Organizatoriai savo uždavinį atliko gerai. O nepamirštant, kad šalia patyrusių tautininkų šventės organizacinių darbų priešaky stovėjo nauji žmonės, reikia pabrėžti žinomą aksiomą, kad nepakeičiamą žvaigždžių nėra, ir naujų, gerų organizatorių galima rasti ir tokios didelės apimties darbams.

Programos paruošimas ir atlikimas

Šventę organizuoti buvo pradėta daugiau kaip prieš pusmetį metų, kai dėl jos organizavimo darbų JAV LB Centro valdyba susitarė su Vargonininkų bei kitų muzikų sąjunga. Tuo susitarimu JAV ir Kanados Lietuvių bendruomenės liko vyriausiu šventės organizatoriumi ir techniskų darbų vykdytoju, o muzikinė dalis teko Vargonininkų bei kitų muzikų sąjungai. Sąjunga sudarė repertuaro ir

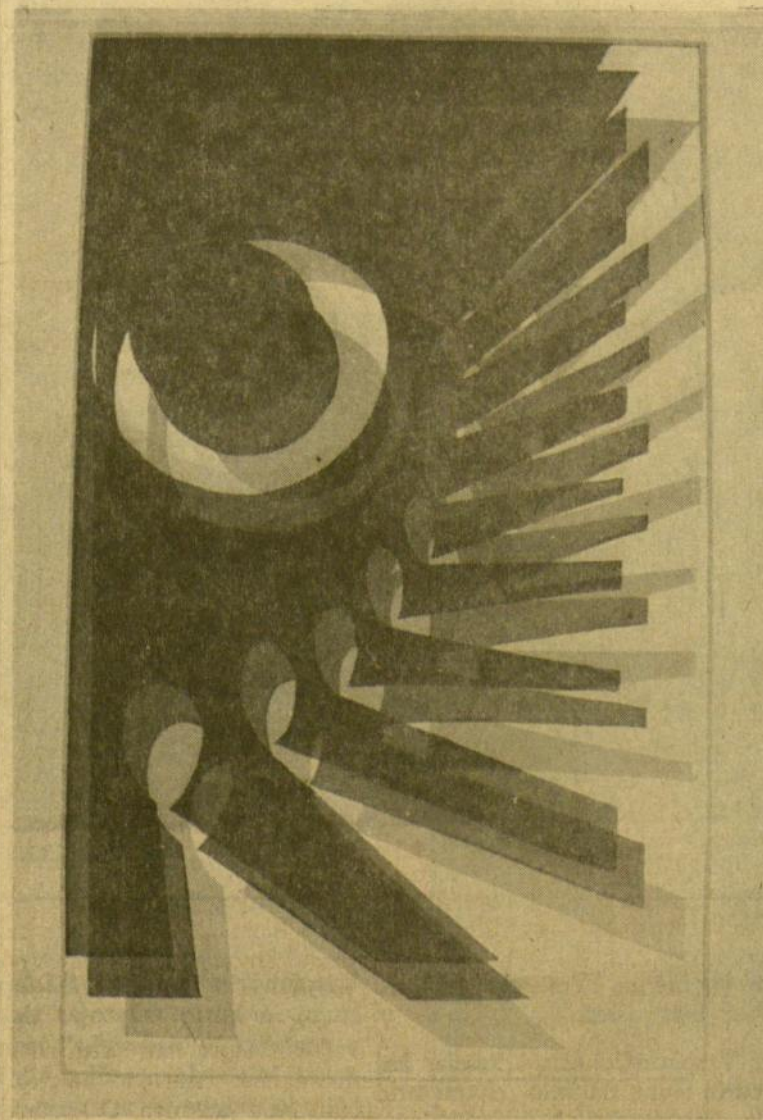
muzikines komisijas ir rūpinosi repertuaro paruošimu, jo išmokymu ir kitais muzikiniais reikalais. Šventės repertuaras buvo paruoštas gana anksti, ir chorai turėjo daugiau laiko (dvi žiemos) dainoms išmokti. Tai atsiliepė ir į programos išpildymą, nors teko patirti, kad kai kurie chorai repertuarą pradėjo mokytis tik kelis mėnesius prieš šventę. Tokių chorų pagirti negalima.

Pats programos pravedimas buvo visai toks pat, kaip ir ankstesnė šventė. Įprastinis choristų paradas per daug įspūdingas nebuvo. Parteryje sėdintieji negalėjo susigaudyti, kur koks choras yra ir negalėjo jų atskirti. Aukščiau sėdintiems gal buvo geriau. Taip pat kaip nors reikėjo išvengti susigrūdimų prie estrados, kuris atrodė lyg kokias nereikalingas maišatis. Bet kai dainininkai išsiriškiavo estradoje, vaizdas buvo gražus. Tautiniais rūbais pasipuošusios moterys ir ant baltų marškinių užrėšti vyrų tautiniai kaklaraiščiai sudarė skoningą ir patrauklų vaizdą. Chore matėsi ir jaunų veidų, tik, deja, dar labai mažai.

Sis puikus vaizdas būtų buvęs žymiai gražesnis, jei viskas būtų išėję taip, kaip buvo planuota. Mat, choristams užėmus savo vietas, už jų nugarų dingo puošni ir turtinga iš Vilniaus verbių ir čiulbančių paukščių bei krautinių skrynių ornamentų suplanuota dailininko Valeškos dekoracija. Jos buvo matyti tik mažesnė pusė. Dailininkas skundėsi, kad aukščiau jai pakelti jis pritrūko jėgų, nes negavo reikiamos talkos. Taigi organizacinio jau buvo spraga. Tris tuksantčius dolerių kainavusį meno kūrinį peslėp ir choristų nukarų yra jau stambi klaida.

Nei mano specialybė, nei tikslas šventę vertinti muzikiniu požiūriu. Ir iš viso vargu ar toks griežtas vertinimas būtų tikslingas. Mašiniame dainavime, kur nei savo pajėgumu, nei stropumu chorai nėra lygūs, ar reikia ieškoti kokio preciziškumo, ir muzikos plonybių. Daugiau čia svarbu bendras skambesys, harmonijos vientisumas, sąlytis su publika, jos išjudinimas ir uždegimas. Kai kur dirigentams tai pavyko, bet kai kur kai ko stigo. Iš dainų geriausiai praskambėjo himnai, malda (jeigu juos galima dainoms vadinti) ir gražiai buvo padainuota Budriūno kantata. Vieno choristo žodžiais, Budriūną Vargoninkų ir muzikų sąjunga tikrai turėtų gerbti ir mylėti, nes jis yra ne tik geras kompozitorius, bet ir stipri muzikinė asmenybė. Atrodo, kad kantatą chorai neblogai mokėjo (turėjo dvejus metus laiko jai išmokti), o kitą pasisekimo pusę pridėjo paties autoriaus įsijaustas dirigavimas. Tos kantatos įrašymas į šventės repertuarą ir paties autoriaus Budriūno pakvietimas jai diriguoti buvo geras muzikinės dalies tvarkytojų sprendimas.

Kitos dainos, ypač gretesnio tempo ir „kapotos“ su atskirų balsų pauzomis ir įstojimais praskambėjo blogiau. Gal čia įtakos turėjo mikrofonų sustatymas, gal jų buvo per daug, gal per mažai, bet kai kurių dainų nebuvo galima pagauti nė tik žodžių, bet sunku buvo suvokti

Alfonsas Krivickas (g. 1919)

Tapyba

net melodijas, ypač jų nepažįstantiems. Paskiri garsai lakstė į visas puses, daugelis po stogo skliautą, keldami tik triukšmą. Į harmoningą skambesį išsivadavo tik posmų ir dainų pabaigos. Į tai ateity reikėtų atkreipti daugiau dėmesio.

Lituanisinių mokyklų choras publika sutiko labai šiltai. Jie savo uždavinį atliko gana gerai, bet jų pasirodymas buvo šiek tiek silpnas negu perieitoj šventėj. Pereitai šventei jiems buvo parinktas geresnis reper uaras. Visi vaikai labai stengėsi dainuoti, atrodė drausmingas ir darnus choras. Už vaikų įvedimą į šventę tenka pasveikinti visus prie to prisidėjusius, neišskiriant nei tėvų. O didžiausia pagarba priklauso vaikų chorų vedėjams — mokytojams. Jie dirbo sunkiai, todėl darbo vaisiai buvo gražūs ir naudingi.

Aplamai meninė programos dalis buvo neblogai parinkta ir susėtina gerai atlikta. Gal net šiek tiek geriau, negu perieitoj šventėj tečiau klausyti jos nusibodo. Kodėl? Prisiminsime šitai rašinio pabaigoje.

Leidiny

Jis niekuo nesiskyrė nuo ankstesnių. Programinis leidinys reikalingas, bet ar visada toks, tai jau galima būtų ir suabejoti. Naujas stilius leidiniui nepakenktų. Taip pat būtų labai naudinga leidiny turėti trumpą dainų švenčių apybraižą anglų kalba. Jeigu per daug vietos neužimtų, po sakinį anglų kalba galėtų būti ir apie choros, o ypač apie dirigentus ir solistus. Tai padėtų juos pristatyti lietuviškai nekalbantiems mūsų svėčiams.

Pats leidinys suredaguotas neblogai. Tik tarp nuotraukų daugybės pasigedome ir JAV LB Centro valdybos nuotraukos. Jeigu nebuvo jos, gal nereikėjo į leidinį talpinti nei kitų LB institucijų nuotraukų.

Šventės užbaiga

Kaip visuomet, taip ir šiais metais, šventė buvo užbaigta baliumi. Kaip nors užbaigti reikia, nieko nepadarysi, bet, man atrodo, kad pabaigtuves reikia ruošti kitokiais. Balius miesto centre ir viešbuty šventei baigti neįtinka. Jis ir per išlaidus ir nieko gero neduoda. Visiems toks užbaigos būdas yra nusibodęs, ir jau sunku jį sukviesti publika. Mokėti pustrykto dolerio už nevykusį patiekalą ir dar

paradas, toks pat chorų sustatymas, toks pat leidinys, protokolas ir visa kita. Ir taip per visas keturias šventes iš eilės: tag pats stilius, ta pati forma. Publika visa tai jau iš anksto žinojo, todėl mažiau jos ir prisirinko, nors propagandos buvo daug. Net daugiau negu ankstesniais kartais. Atrodo, kad jau labai laikas švenčių programoms keisti. Vien iš patriotinio stokes žmonės šventėn nebeatina. Jeigu penktoji bus tokia pat, publikos gali būti dar mažiau, o šeštoji jau gali ir nebevykti, nors chorų dar ir bus. Kitai šventei reikia ieškoti naujovių, reikia rasti, kas publiką patrauktų. Tai padaryti nėra lengva, bet, tuo pačiu keliu eidami, toliau švenčių nebesuruosime. Gyvenimas reikalauja pakeitimų, ir labai gerai pasidaro, jeigu jų atsirauna. Jeigu ne Sagys gal ir tautinių šokių šventėse jaunimas dar vis tebešokytų atskirais rateliais. Jeigu ne Lapinskas, gal ir mūsų teatras ir muzikiniai pastatymai dar vis būtų tik seno tipo. Dainų šventėse išradingumui vietos irgi turėtų atsirasti. Kai kur jau sėkmingai veikia jaunimo dainų ansambliai. Pasistenkime jų prisiegti visur. Per penkerius metus juos būtų galima subrandinti ir paruošti Dainų šventei. Ar ne puiki atrakcija būtų jaunimo dainų šventė? Apie šių eilučių autoriui teko užiminti anksčiau, apie tai neseniai prasitarė ir Bradūnas šeštadienio „Draugo“ kultūros priedo vedamajame. Po šios šventės mums tuoj pat reikia pradėti galvoti apie ateinančios programą. Jeigu laukti gražios ir patrauklios penktosios dainų šventės, jau reikia susirūpinti, kaip dainuosim po penkerių metų. O dainuoti reikės kitaip. Ir visą šventę, kiek dar įmanoma, reikia atjauninti ne vien tik choristų, bet ir dainų, kompozitorių, dirigentų ir visos režisūros prasme.

NAMŲ TAISYMO DARBAI

Stalniaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prieinama kaina.

SKAMBINTI RE 7-9615

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai. 2400 So., Oakley Ave., Chicago Tel. Virginia 7-7258 - 59

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visam mūsų apylinkės. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje. Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

5% All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6% 2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

K. Sajos pjesė Taline

Estijoje, Talino valst. dramos teatre neseniai pastatyta Kazio Sajos pjesė „Šventėžeris“. 1941 m. Taline buvo pastatyta K. Binkio „Atžalynas“, į estų kalbą išverstos (ir kai kurios pastatytos) J. Grušo, A. Griciaus, V. Miliūno, K. Sajos ir kt. pjesės. 1956 m. Estijos mieste Piarnu buvo pastatyta Sajos „Lažybos“. Šiais metais Viljandi teatre pastatyta J. Grušo „Meilė, džiazas ir velnias“ ir Piarnu teatre — R. Samulevičiaus „Tiltas į tolimąją naktį“. (E.)

Dešimt metų kaip nebeturim sol. Grigaitienės

Siemte sueina 10 m. nuo mirties solistės ir pedagogės Vladislavos Grigaitienės. Ji buvo baigusi Petrapilio konservatoriją, profesorė, dainavo Smolensko valst. operoje. Nuo 1921 m. pradėjo dainuoti Kauno operoje ir profesoriauti Kauno konservatorijoje. Koncertavo Vokietijoje, Bal-

PETE'S AUTO REPAIR Taisau MOTORUS, STABDŽIUS, Transmisijas, Starterius, Alternatorius, Motor Tune-up, ir kitus patalimus. PETRAS PISNYS, sav., 6211 - 15 South Damen Avenue — TEL. 737 - 3988.

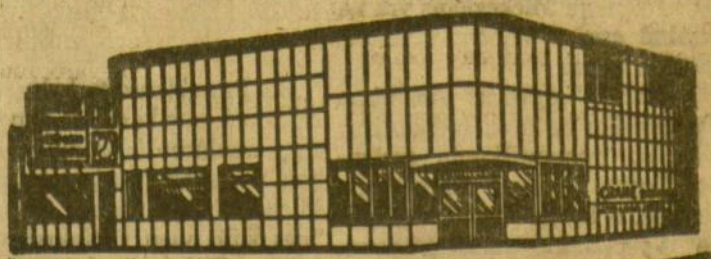
tijos valstybėse, įdainavo eilę plokštelių. Buvo pamėgta Lietuvos operos solistė. Yra buvusi veikli Lietuvos katal. moterų draugijoje. 1946 metais atvykusi JAV turėjo eilę bažnytinių koncertų.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY IR MŪGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS 3314 West 63rd Street Chicago, Illinois 60629 Telef. Prospect 6-8998

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez. 2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083 PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4% INSURED 5%

Mokamas už Vieną Metų Certifikatą sąskaitas Minimum \$5,000.00 Naujas sukūtas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

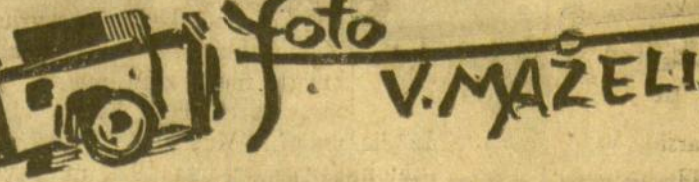
PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. ... 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. ... 9 v. r. iki 5 v. v. SEPTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad. uždaryta

Muziejaus retenybė

PASKUTINIAI NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS LAIKU PRISIMINIMAI Dar turime pardavimui balgančių pranykt lietuviškų monetų. 5 litų — J. Basanavičius, 10 litų — Vytautas Didysis, 10 litų — prez. A. Smetona ir kitos. Kainoraštis pareikalavus. P. ZABLOCKIS, 2333 Ontario St., Vancouver, B. C., CANADA

* Vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus) * Portretūra * Meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

NESENI ĮVYKIAI LIETUVOJE

Atvaizduoti neseniai išėjusiam O. Nendrės romane ANTROJI BANGA

Apie šį romaną rašk

„O. Nendrė lengvu stiliumi mum pristato Lietuvos ūkininką: nefantazuotą, bet tikrą tiek savo išore, tiek savo vidumi: siekiantį aukštų idealų, šiliai religingą, suprantantį socialinius reikalus“ (Darbininkas, 1970, 73 nr.).

„O. Nendrės pasakojimas apie tai yra subtilus ir patrauklus. Išties visa knyga yra parašyta gyva ir sklandžiai dialogine forma. Todėl beskaitant tarsi užsimiršti, kad turi knygą rankoje, o vien tik klausaisi gyvų pokalbių, pats pasijunti besąs tarp gyvų žmonių“ (Tėviškės Aidai, 1970, 42 nr.).

Knyga gaunama „DRAUGE“ ir pas platintojus. Kaina \$3.50.

Tragiškoji Majakovskio mislė

(Atkelta iš 2 pusl.)

laukė pripažinimo. Jis buvo kaltinamas, kad jo egocentriškas virsta ekscitriškumu: buvo skelbiama jį esant reikšmingu poetu, bet vis dėlto "propaguojančiu blogus įpročius mūsų jaunimo literatūrinuose sluoksniuose, to norint ar nenorint", gi 1927 m. pasirodžiusioje knygoje "Majakovskis visame savo žibėjime" Szengeli rašė: "Iš jo eilėraščių mes galime pasimokyti, kaip neraišyti poezijos. Silpnas idėjos, ribotų horizontų, hipochondriškas, neurastenikas..." (p. 423).

"Su Leninu galvoj, su naganu rankoj"

Majakovskio kryptį pavaizduoja 1927 m. spalio mėn. 20 d. Maskvos politechnikos muziejuje parengime jo paskaitytas posakis: "su Leninu galvoj, su naganu rankoj" (432 p.). D. Talnovas laikraštyje "Krasnaja Nov" cituoja Majakovskio posmelį, kad jis "iš poezijos dąsų metasi į komunistinę, be kurio man nėra meilės" ir prideda: "Skaitytojas netiki į tą fraziologiją, kuri skamba kaip tuščias bosas, besiritas gatvė, netekęs autentiškos poetinės emocijos, autentiško dvasios karščio..."

Bet Majakovskis save vertino. Aleksandras Serebrovas - Tichonovas liudija, kad kartą Majakovskis jam pasakė: "Garbė tai kaip mirusio barzda — jį augs ir po mirties... Kol esu gyvas, aš jį nuskutu..." (501 p.).

Izoliacijoj ir vienatvėj

Į gyvenimo pabaigą Majakovskis pateko į nepakeliamą izoliaciją. Net nė vienas iš jo sąjūdžio žmonių nepagalbėjo jam, kai jis ruošė savo parodą (505 p.). Kai

buvo regiamasi žurnale "Piečat i' Revolucija" idėt Majakovskio 20 m. kūrybos paminėjimą ir jo portretą, buvo gautas iš valstybinės leidyklos vadovybės raštas, kuriame puolama: "Kokia teise 'Piečat i' Revolucija' tą bendrakovskį Majakovskį drįsta vadinti didžiuoju revoliucijos poetu?" Laiskė buvo pranešama, kad Valst. leidyklos direktorius reikalavo iš žurnalo išplėsti jau išspausdintą Majakovskio paveikslą ir jį sunaikinti... Taip ir buvo padaryta.

Majakovskui tai buvo tragedija. Tie ir panašūs dalykai prisidėjo, kad jis 1930 m. bal. 14 d. 10 val. 15 min. ryto paleido į save mirtiną šūvį.

Tragiškas šuolis amžinybėn

Ir taip tragiškiausiu keliu Majakovskis nuėjo į amžinybę. Mintis apie amžinybę jam nebuvo svetima. Dar pirmojo Pasaulinio karo metu jis savo eilėraštyje "Fleita" rašė:

"Aš piktžodžiauju, Aš šaukiu, kad nėra Dievo. O Dievas nuleido savo ranką ir pragaro duobe, parinko iš ten viena, kurios žvilgsnis kalnus pajudintų, ir įsakė: mylėk ją..."

Jeigu tai tiesa, kad tu esi, mano Dieve;

Dieve, jeigu tu sudėjai žvaigždes į dangaus turbana,

jeigu skausmas, kuris kasdien didėja, yra tortūra, — pasiūsta tavo, Viešpatie,

užsidėki teisėjo grandinę, palauk: aš ateisiu ir aplankysiu tave..." J. Pr.

Puikus komikas trijuose škiecuose

STASĖ SEMENIENĖ

Kino ekrane, lygiai kaip ir scenoje, gerai parinktas aktorius norimam tipui atvaizduoti, gali išnešti viso veikalo pasisekimą ant savo pečių.

Atvaizduojamo panikinimo ir persekiojimo mene (ypač dar netikro, viliantis sukelti simpatijos jausmą, kurio jis neužsitarnavo), Walter Matthau greičiausiai vargiai ar pralenkiamas. Yra kažkas charakteringo jau vien jo smarko pasukime ir net burnos sudėjime, kad jis prajuokina publiką, dar nė žodelio neįstas. Jis filme atvaizduoja gan laimingą žmogų, kuris pradeda save įtikinėti, jog yra skriaudžiamas žiaurus ir jį nesuprantančio pasaulio.

Neil Simono "Plaza Suite" labai ištikimai perkėlė nuo scenos į ekraną Arthur Hiller. Matthau čia suvaidinta trejetą atskirų apsimetėlių. Ir jam tas puikiai pasiseka — jie tikrai be galo juokingi. Simono charakteriai labai paversūtiniski, bet ar galima daug tikėtis žmogaus gilumo iš gauti trijuose vieno akto komedijose?

Vidurinioji tų trijų aktų yra geriausia. Barbara Harris yra tobulia menininkė parinktos namų šeimininkės, pajėgiančios pakelti ne vieną stiklęj rolėje. Matthau vaidina sėkmingą Hollywoodo filmų gamintoją Jesse Kiplinger. Atsiradęs trumpam laikui New York'e, jis skambina Muriel (Barbara Harris), kad norėtų ją pamatyti, nes turi pora valandų laisvo laiko.

Prieš penkiolika metų jie abu buvo įsimylėję viens į kitą jaunuoliai. Tačiau dabar jų draugiškiems ryšiams gresia neperžengiama užvara. Muriel niekaip negali susigyventi su mintimi, kad josios Jesse pažįsta Lee Marvin, vakarieniavo Frank Sinatros na-

muose ir buvo fotografuojamas su Jill St. John ir Stella Stevens. Jiedu visą butelį Smirnoff ištuština, kol tą užvarą ištirpdo.

Matthau filmų gamintojo atvaizdavimas gali atrodyti drąsi pašaipa — tikra parodija. Nebent kam teko būti tokių tipų Hollywoodo gamintojų kompanijoje. Tuo atveju visa pasirodys kaip šaltas faktas. Šis škiecas yra mažas, meistriškai tobulai atliktas darbas dviejų puikių aktorių — Matthau ir Harris.

Trečiame pasakojime "Plaza Suite" Matthau iššaukia daugiau-

sia juoko (bet mažiau tikros komedijos), negu anksčiau minėtame mėginime suvilioti savo buvusią mergaitę.

Matthau ir Lee Grant vaidina tėvus, turinčius dukterį. Toji, per devynerius mėnesius besirušdama 8,000 dol. kainavusiomis vestuvėms, paskutiniu metu — dešimt minučių prieš pat vestuves užsirakino vonios kambaryje. Beveik visas veiksmas vyksta už uždarytų durų, kurias Matthau puola su kėdėmis, prašymais, grasinimais, kumštėmis ir net visu savo kūno svoriu. Šitą sceną perkeldamas į ekraną, ar tik Hiller nepadarė vienos klaidos. Jis leidžia žiūrovams pažvelgti pro rakto skylutę ir pamatyti dukterį viduje. Scenoje buvo kur kas juokingiau. Dukters publika visai nematė, o vonios kambario durys paliko beveik gyvos.

Pirmasis aktas vargiai ar kam patiks. Matthau ir Maureen Stapleton švenčia 23 (ar 24) metų vedybų sukaktį. Gal pati problema slypi šio skico pagrindiniame rimtume. Žmona sužino apie vyro neįtikimybę su jo skretore. Prieš savo norą ji irgi sužino, kad jų vedybos stovi ant bedugnės kranto ar net visai jau baigtos. Tai jau nėra juokinga. O kada-

gi Simon pasirinko visa tai spresti ne rimtai, bet iš juokingos pusės, tai pakibo, kaip pakirsta galūnė. Visą sceną paliko patetiška. Tačiau vieną labai puikių aktorių, antru geru ir Matthau komišku meistriškumu, publika liks pamėninti pramoginiu filmu, tinkamu visiems.

Kas filmuojama Lietuvoje?

Filmų šių dienų Lietuvoje gyvena ieškojimų, klaidžiojimų, ypač scenarijų stokos tarpnius. Šiais metais numatyta susukti keturis lietuvių gamybos filmus. Pirmasis jų, tai R. Vabalos "Akmuo ant akmens" — apie baudžiavos laikus, antrasis — rež. A.

Aramino pagal V. Bubnio apysaką "Arberonas" (mokyklinio jaunimo problemos) — "Mažoji išpažintis". Vėl atsiranda, po ilgesnės pertraukos, komunistų-revoliucionierių garbinimas ekrane — M. Giedrys, numato parodyti komunisto V. Rekašiaus gyvenimą, veiklą.

Svarbiausias užmojis, tai šiemet pradėtas sukurti vadinamas "filmas-gigantas", dviejų dalių plačiaekranis filmas apie Herku Mantą. Režisuoja A. Grikevičius, scenarijų paruošė jaunas literatas S. Saltenis. Vėliau žadama ekranizuoti Cvirkos "Zemę maitintoją", "Frank Kruką", "Baltaragio malūną" ir kt. (E.)

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HOME LOANS

INSURED SAVINGS

Serving the Lithuanian Community 57 years with personal attention. 4071 Archer Ave. (West of California Ave.) Chicago, Illinois 60632 Tel. LA 3-8248

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-9800

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID Laidotuvių Direktoriai Trys Moderniškos Kopyčios 4330 South California Avenue Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852 4605-07 South Hermitage Avenue Telefonas — YArds 7-1741-2

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME — TĖVAS IR SŪNUS — TRYS MODERNIOS KOPYČIOS 2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345 6 1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09 AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŪS 2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672 2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

PETRAS BIELIONAS 4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 8-3572

ANTANAS M. PHILLIPS 3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS 3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN 3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS 1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNŪS 649 East 162nd Street, South Holland 10821 South Michigan Avenue, Chicago TEL. — CO 4-2228

Kultūrinė Kronika

Dar dėl ūkininkiškiosios temos literatūrinio konkurso

Pereito šeštadienio "Draugo" kultūrinio priedo puslapius paskelbtas ūkininkiškiosios temos literatūrinis konkursas čia patikslinamas ta prasme, kad jis apima ne vien tik romaną, bet ir kitus grožinės literatūros žanrus. Žodžiu, literatūrinis konkursas laisvojo ūkininko bučiai pavaizduoti galima siųsti ir drama, ir poemą, ir apysaką, novelių rinkinį ir kt.

Vilniuje "Aida" pastatyta po atviru dangumi

Garsioji Verdi opera "Aida" šią vasarą Vilniuje pastatyta netoli universiteto esančioje gražioje Napoleono aikštėje (dabar surusintai "perkrikštytoj" Kutuzovo vardu). Puikiausia operai dekoracija buvo prie aikštės esantys Vilniaus rūmai, dabar paverstieji raudonarmiečių karininkų ramovė. Spektaklis puikiai pavyko, jo klausėsi penki tūkstančiai publikos.

Solženycino kūrinių knyga

Nobelio laureato Aleksandro Solženycino novelių rinkinys "Collected Short Fiction and Prose Poems" neseniai Amerikoje išleistas Farrar, Straus, Giroux leidyklos. Kaina 7.50 dol.

Šiuose kūriniuose, negalėjusiuose pasirodyti pačioje Rusijoje, stipriai atsispindi Sovietų biurokratinio brutumas ir idiotiškumas, kaip tą pažymi ir "Chicago Sun-Time" recenzentas R. Offen.

Iš Sovietų Sąjungos pasitraukęs rašytojas Valerij Tarsis yra pareiškęs, jog dabartinė Sovietų literatūra yra nedaug ką verta, išskyrus Solženycino kūrybą. Solže-

ncynas yra vienas iš nedaugelio Sovietijos rašytojų, kuris išdrįsta pasakyti tiesą ir jį, Tarsio liudijimu, pilnai yra užsitarnavęs 1970 metų Nobelio literatūros premijos.

Prof. Galaunės straipsnių rinkinys

Šių metų pradžioje Vilniuje išleistas prof. Pauliaus Galaunės straipsnių rinkinys, "Dailės ir kultūros baruose". Knygoje paliesta visa eilė kultūros temų ir jį paskelbti keliuose skyriuose: "Dailės klausimais", "Grafikos ir knygos meno klausimais", "Kultūros turtų ir jų likimo klausimais", "Muziejų klausimais." Knyga pradėta 1912 m. pavasarį "Lietuvos Žinioms" rašytu reportažu "Ispūdžių žiupsnelis". Daugiausia vietos knygoje užima straipsniai apie muziejūninkystę bei kultūros turtų apsaugą.

Kritikas R. Sadauskas "Lit. ir Meno" savaitraštyje, geg. 29, nurodė, kad kiekvienam, rašančiam apie kultūrą ir ypač dailę, P. Galaunės publicistikos rinkinys virsta vadovėliu, kurio neatstos enciklopedijos. (E.)

— Vilniaus operos teatre š.m. blandžio mėn. Rossini operoje "Sevilijos kirpėjas" Bazilio partiją atliko Leningrade gyvenęs tarptautinio konkurso laureatas Jonas Jocy.

— Vilniuje išleistas vaikams leidinys, su Walt Disney piešiniais, "Murziukas". Tekstas verstas iš serbų kalbos.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252 DIDELIS PASIRINKIMAS IVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TISYMAS. SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

SUMMER VALUES AT PARKEY

Full Factory Equipment — Family fun car.

'71 GREMLIN ... from \$1999

'68 INTERNATIONAL HARVESTER TRUCK C1200, panel, V8, standard transmission. ONLY AT PARKEY! \$1095

'65 CADILLAC COUPE DeVILLE Full power, factory air. This vehicle is in real mint condition. ONLY AT PARKEY! \$1495

'68 AMBASSADOR MODEL 190 Station Wagon. Factory air, V8, automatic, P.S., P.B., radio, heater, w/w, new tires. ONLY AT PARKEY! \$1695

'65 CHEVELLE 2 door sedan, 6 cylinder, automatic, radio. ONLY AT PARKEY! \$650

'68 BUICK LeSABRE 4 door hardtop. Gold with black vinyl roof. Factory air, V8, P.S., P.B., automatic, radio, heater, w/w. ONLY AT PARKEY! \$1895

'65 OLDS 98 Luxury Sedan. Full power, factory air-conditioned. A real beauty. ONLY AT PARKEY! \$995

PARKEY MOTORS, INC.

American Motors NEW-6201 S. WESTERN USED-6206 S. WESTERN TEL. — 434-2110 TEL. — 434-2114

Open Daily 9 a.m. to 9 p.m. Sat. 9 a.m. to 6 p.m. SUN. 12 noon to 7

We give you a little something extra for your money* like the highest rates

STANDARD FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Ill. 60632 • 847-1140 ASSETS OVER \$155,000,000. RESERVES OVER \$13,500,000. OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Thursday and Friday, 9 A.M. to 8 P.M. Saturday, 9 A.M. to Noon • Wednesday, No Business Transacted

Kas tik turi gerą skonį, viską perka pas Lieponį!

LIEPONIS

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western, PR 8-5875 Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vakaro. Sekmadieniais uždaryta.

REDAGUOJA ST. SEMĖNIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5988

KALBĖJIMO IR DAINAVIMO MENAS

Kiekvienos gyvenimo srities meną reikia suprasti, kaip galima aukščiausia kultūruota pakopą iš jos primityviosios stadijos į dabartinę padėtį.

Kiekviena sritis praeina primityvumo, tobulėjimo ir pasiekimų stadijas, kol atsiremia į dabartį su savo kultūriniais laimėjimais, kurie reflektuoja į mus tos srities estetinio grožio, natūralaus paprastumo ir baigtinumo išpildžiu. Tai yra menas bendra prasme. Kiekvienoje srityje meno laipsnio pasiekimai slepia už savęs daug pastangų ir kieto darbo. Ir gamtoje amžinoji spontaniška kova tarp mirties ir gyvybės — grovimo ir kūrybos eina, savo pėdsakus padengdama menišku grožiu. Tik pažvelgus į metų laikus — kokius cheminius procesus vykdo gamta, laidodama seną augmeniją ir gyvūniją — ir vėl gimydama naują, meniškai žavingą jaunystę visame žemės paviršiuje! Taip pat kokį milžinišką meną kuria žemėje žmogus, jei jo gyvybinė energija palenka geriau ir grožiui ir žmogus, kaip vienetą, kaip meniškai išbaigtą per nesuvokiama laiko eiga, koks jis nuostabus ir atskiras pasaulis! Žemėje priskaitoma šandien ketelias bilijonų žmonių — tu atskirų pasaulių. Ar mes kada pagalvojame, kad vienintelis dalykas, kur mus jungia, leidžia suprasti, pažinti, teikia malonumo, arba skausmo, santykiuojant vieniems su kitais — yra kalba? Kas būtų, jei, staiga, nė vienas negalėtų kalbėti? Tuoj aišku, kad žmogaus kalbėjimo galia yra vertingiausia Dievo dovaną, kaip gyvybinis vieno su kitu, garsų priemonė, bendravimas — nuo primityviškos išraiškos formos iki iškultūvuotos, iki kalbėjimo meno formos.

Kalbėk — tada pažinsiu tave

Senovėje graikų filosofas Demokritas apibūdino ŽODI, kaip balsinį įstatymą. Kitas jų filosofas — Neraklitas skelbė, kad žodis yra visų daiktų šešėlis, ta prasme, kad nei vieno daikto ar dalyko negalima vertinti be žodžio, kaip apšviečiančio jį šešėlio. Sokratas sakė: „Kalbėk, tik tada aš pažinsiu tave“. Kadangi žmogus savo jausmus išreiškia kalbos garsais — Dantė balsą vadindavo audringu vėju.

1878 m., kai turkai užėmė Armėniją, gražiais pažadais žadėdami įvykdyti socialines reformas, o, vietoj to, ėmė masiniai žudyti armenus, vienas milijonas armenų išbėgo į Arabiją. Po keletrių metų Raudonasis Kryžius pradėjo suvesti masinės emigracijos išskirtas šeimas. Atsitiko taip, kad viena armėnė atrado savo sūnų 7 m. turko šeimoje, nuo kurio buvo atskirta, kai vaikas buvo tik 3 m. amžiaus. Turkas po prievartos liudijo, kad tas vaikutis yra jo pusbrolio sūnus. Tada vienas Rudonojo Kryžiaus gydytojas, kurs dirbo šioje srityje, paprašė motinos, kad padainuotų tam vaikui. Kai mama dainavo vaikui girdėtą dainą, vaikas klaušdamas labai susimąstė. Staiga su didžiausiu džiaugsmu pribėgo ir apsikabino ją, šaukdamas „mama“. Sujaudintas motinos lūpomis

IZA MOTEKAITIENĖ

nės garsų, kurie atgijo vaikui, realiai išgirdus motinos tamsios tembrą, kuris buvo motinos tapatybės įrodymas. Vaikas buvo neginčijamai atiduotas armėnei, savo tikrajai motinai.

Žodis apvelka žmogaus balsą gyva forma ir toje formoje balsas gauna savo prasmės egzistenciją. Todėl balsas yra instrumentas, kuris absoliučiai yra mūsų valioje išreikšti savo autoritetą, paklusnumą, skausmą, meilę ir t.t. Mes visos esame patyrusios, kaip veikia į mus kalba moters, ar vyro, kurio žino, kaip vartoti savo balsą jausminių ir intelektualinių minčių išraiškai. Taip pat yra gerai žinoma, kad į mus labiausiai veikia labai subjektyvus individualus balso tembras. Mes kiekviena irgi turime individualios kokybės balsą — įsakantį, maldaujantį, kūdikišką, motinišką ar kokį kitą.

Žmogaus balso evoliucija

Mokslininkų teigimu, žmogaus balso aparatas ir jo išraiška, kaip žmogiškojo „AS“ — kalba — perėjo milijonais metų savo evoliuciją iki dabartinės padėties, kai jau kalbėjimą galima išlavinti iki kalbėjimo meno laipsnio. Kalbėti ir dainuoti žmogus pradėjęs tik tada, kai atsistojo ant dviejų kojų.

Žmogaus balso evoliuciją pakartoja kiekvienas kūdikis, kurs jau yra paveldėjęs milijonais metų suderintą žmogaus balso ga-

minimo aparatą. Anatomicinis balso aparatas susideda iš trijų pagrindinių dalių: 1 — diafragmos su plaučiuose rezidualiniu dinaminio oru; 2 — Gerklės, arba iaryngo (balso dėžutės) raumėnų ir kremzlių su balso stygomis, kurias virpina išeinantis iš plaučių oras, ir 3 — rezonavimo arba pharyngo tuštumos, kur gimsta balso stygų virpėjimais pažadintos garso bangos, didinasi ir pagal psichofizinius dėsnius, pavirsta žmogaus balsu. Teisingam žmogaus balso skambėjimui minėtos balso aparato dalys turi veikti labai balansuotai. Kadangi dažniausiai kūdikis gimsta su gamtos puikiai suderintu balso aparatu, tai tėvų pareiga saugoti natūralų jo vystymąsi ir padėti kiekvienam kalbos garso išartimui. Tokiu būdu vaikas bus išmintingai tėvų pervestas per primityvią balso formavimo bei minčių nuoseklaus reiškinio stadiją ir natūraliai jis bus savo minčių išraiškos menininku.

Kalba ir daina

Kadangi žmogus turi tik po vieną balso gaminimo aparatą, tai tas pat aparatas ir tais pačiais dėsniais gamina ne vien kalbą, bet ir balsinę muziką — dainą. Reikia, kas tik gali kalbėti, gali ir dainuoti. Kiekviena kalba susideda iš skambančių ir neskambančių garsų — balsių ir priebalsių. Balsių tėra tik 5 — a, e, y, o, u — jos yra mūsų kalbos ir dainos skambėsio klavišai — gi priebalsių kiekviena kalba turi daugiau ar mažiau, paskirai jie

neskambūs — tik priebalsiai — jie girdimi, kaip žodžio rėmai, kurie įgalina suprasti žodį ir mintį. Be priebalsių — jokia kalba būtų nesuprantama.

Balsių ir priebalsių išdėstymas į žodį yra jau psichofizinis darbas, kuriu vadovas sėdi mūsų smegenyse. Žmogaus balsas, tapęs žodžiu, tačiau, kaip garso bangos, pažadina kito žmogaus ausies aparato aiškinamuosius žodį nervus ir mums atrodo, kad žmogus žmogui kalba tik žodžiais, kuriuos mes puikiai suprantame.

Meniškas ir nemeniškas kalbėjimas

Kadangi gamtoje greta kūrybos proceso vyksta ir galingas grovimo procesas, kuris pasireiškia fiziniame ir psichiniame ligom, sužalojimais, nelaimėmis, ir visais kitais keliais, vedančiais į nykimą, tai ne vien kūdikio, bet ir vėlesniam amžiui balso aparatui gresia įvairūs gedimai. Jie pasireiškia vienos kurios balso aparato dalies nebalansuotu ar atrofotu veikimu, neproporcingai perkeltam balso gaminimo funkcijai, kitai balso aparato daliai. Rezultate girdime pasibašėtinais gergždžiančiais, švepluojančiais, cypiančiais, prikimusių, užsikertančių, nelaimingai sužalotų balsų. Neteisingai tariant balses ir priebalses ir minties išraiškas — žodžiai, sakiniai netenka malonios ritminės tėkmės. O vietoj to, pasidaro kapoti, užsikertantys, mikčiojantys, neaiškūs. Tad kalbėjimą su kalbos trūkumais vadiname nemenišku kalbėjimu. Atvirkščiai, jei kalbėjime girdim kiekvieną aiškų kalbos garsą, skambiai suformuotą ir ritmiškai plaukiančią mintį, gaminamą suderintu žmogaus balso aparatu, tokį kalbėjimą vadiname kalbėjimo menu. Jis daro kiekvieną žmogų malonų, patrauklų, jį puošia kiekvieną asmenį labiau, nei materialinės gėrybės. Laisva ir skambi minties išraiška yra didžiausia žmogui Dievo ir tėvų dovana.

Tik kalbėjimo menas padeda mums ar universalinės tautų sukopti politikams, į savo siekius, į savo viršūnes, dvasiškai laimėti sienas ir idėjų kovas, artistams — teatro laurus, kasdieniam žmogui — draugus ir pasitikėjimą, o šeimai malonią, taikią atmosferą. Dainai kalbėjimo menininkai laimi nuomonės dvikovoj ne minties svorio ginklais, bet skambaus žodžio magiška galia.

Aplamai Amerikoje, kaip jokiai kitai šaly, kalbos meno srityje bei kalbėjimo defektų gydyme padaryta ir daroma milžiniški darbai. Per visą kraštą veikia kalbos defektų klinika, parašyta daugybė mokslo veikalų ir dar tebetiriama ir tobulinama. Tad jaučiant savyje kalbos trūkumą, reikia nenusiminti — jie beveik visi pataisomi net vyresniame amžiuje. Labai gerai daro tėvai, kurie kad ir jaunam amžiui, leidžia savo vaikus mokytis dainavimo.

Milda Memėnaitė
Nuotr. Vyt. Račkausko

* Milda Memėnaitė, gabi muzikė — pianistė, be savo profesinio darbo, daug pažėnčia brangaus laiko Putnamo seselių rėmėjų talkai. Ji ne tik sukuria labai originalius ir įdomius įvairius drabužius, bet ir modeliuoja juos P. seselių rėmėjų madų parodose.

* Stasė Olšauskienė yra kita kūrėja — modeliuotoja, kuri kartu su M. Memėnaitė nuo pat pirmosios madų parodos, jau per 10 metų kasmet pajavirindavo jas. St. Olšauskienės ir mažasis sūnelis įsijungė talkininku — modeliuotoju. M. Memėnaitės ir St. Olšauskienės, pasišventusių ir nuoširdžių talkininkų, įnašas ir talka Putnamo seselių rėmėjų yra labai vertinama, kaip tikrai didelė ir nepamirštama.

Muzikė Raimonda Apeliškytė, akomponavusi IV Dainų šventėje. Jau 5 metų būdama, ji laimėjo pirmą vietą amerikiečių piano konkurse. Talentingoji pianistė muzikos studijas vainikavo magistro laipsniu. San Fernando Valley State kolegijoje ji dėstė piano muzikos klase. Raimonda yra ilgametė akomponiatorė šv. Kazimiero (Los Angeles) parapijos chorui ir solistams.

Tik kalbėjimo menas padeda mums ar universalinės tautų sukopti politikams, į savo siekius, į savo viršūnes, dvasiškai laimėti sienas ir idėjų kovas, artistams — teatro laurus, kasdieniam žmogui — draugus ir pasitikėjimą, o šeimai malonią, taikią atmosferą. Dainai kalbėjimo menininkai laimi nuomonės dvikovoj ne minties svorio ginklais, bet skambaus žodžio magiška galia.

Aplamai Amerikoje, kaip jokiai kitai šaly, kalbos meno srityje bei kalbėjimo defektų gydyme padaryta ir daroma milžiniški darbai. Per visą kraštą veikia kalbos defektų klinika, parašyta daugybė mokslo veikalų ir dar tebetiriama ir tobulinama. Tad jaučiant savyje kalbos trūkumą, reikia nenusiminti — jie beveik visi pataisomi net vyresniame amžiuje. Labai gerai daro tėvai, kurie kad ir jaunam amžiui, leidžia savo vaikus mokytis dainavimo.

Savo pastabas baigiu šių dienų garsaus italų laryngologo dr. Carlo Meano žodžiais iš jo išleisto 1967 m. knygos: „Žmogaus balsas kalboje ir dainoje“. Jis pateikia 35 m. balso aparato tyrinėjimo ir gydymo klinikose patirtį visiems lengvai suprantama kalba, kad ir be gilesnio medicinos mokslo.

„Tobula sintezė psichinių, emocinių, mimikinių ir garso elementų, konkrečiai išreikšdama žmogaus balsu ŽODI, padaro kiekvieną individą asmenybe. Šie los išgyvenimus atspindi ne vien tinkamai parinktas žodis, žvilgsnis, poza, gestas, bet ir žodžio tonas, spalva ir jo moduliacijos, kurs ir yra dainos elementas kalbėjimo mene.“

Kanados lietuvių rašytoja — sukaktuvininkė
Rašytoja, visuomenininkė, buvusi redaktorė Marija Radkevičiūtė-Navikevičienė, daugiau žinoma — Marijos Aukštaitės vardu, šiemet sulaukė 75 m. amžiaus. Buvo gimusi Garliavos valsč. Veikli Liet. katalikių moterų dr-jos narė, Prienu — skyriaus pirmininkė. 1930 m. atvyko Kanadą. Apsigyveno Montrealyje, suorganizavo Vilniui vaduoti sąjungos skyrių ir jam pirmininkavo. Buvo Kanados lietuvių tarybos narė, 1942-1943 m. redagavo Nepriklausomą Lietuvą. Talkino organizuojant

Stasė Olšauskienė
Nuotr. Vyt. Račkausko

IS MOTERŲ PASAULIO

— Gintaro baliui kitiems metams jau pradėta ruošti. Chicago Liet. mot. klubo kasmet ruošiamas tradicinis debiutančių pristatymas Gintaro balius metu iškėlė jį į vieną pirmaujančių sezono pramogų. Kandidatės į debiutantes turi būti lietuvaitės paskutiniuosius aukšt. mokyklos klases ar pirmojo kurso universiteto (ar kolegijos) studentės. Amžius nesvarbu. Kandidatės jau dabar gali kreiptis į 1972 m. Gintaro balius pirmininkes — Aldoną Brazienę ir Genovaitę Giedraitienę.

— Solistė Iza Motekaitienė su vyru inž. Kaziu ir sūnumi muz. Manigirdu atostogauja Texas valstybėje pas kitą savo sūnų chemijos sr. Ramūną su šeima. Jaunoji Veronika (Tijūnelytė) Motekaitienė, turėdama savo dvejetą vaikučių, trijų ir vienerių metų, atsidarė savo namuose „Children's Workshop“ tokio pat amžiaus „studentams“. Ji turi gražų pasisekimą. Tik galima, kad lietuviukų nėra daug. Tai kažkas panašus į Montessori sistemą. Amerikietės tu labai sudomintos.

— Moterų Sąjungos seimas įvyks rugpjūčio 16-18 d. šv. Antano parapijos salėje Ciceroje. Jame bus pravesta kultūrinė valanda. Prelegentu bus iškalbingasis kun. J. Vyšniauskas. Iš moterų visuomeninės veiklos žinių duos antroji kalbėtoja Gracilda Meiluvienė, 20-tos kuopos pirmininkė.

— Emilija Vilimaitė ir Alicija Rūgytė, visuomenininkės ir kultūrininkės, išvyko kartu su skautais į Europą. Aplankė Londoną, Paryžių, Montreux (Sveicarijoje), Milaną ir keliauja toliau į Austriją ir kitus kraštus. Londone dalyvavo su Anglijos lietuviams jų parengime. Kelionėje išbus trejetą savaičių.

— V. Palčinskaitės pjesė Kijeve. Jaunojo žiūrovo teatras čia pastatė V. Palčinskaitės pjesę „Aš vejuosi vasarą“.

Balsavimo teisės

JAV balsavimas — laisvas. Tačiau balsavimas didelio procento nepasiekia.

Bet yra daug valstybių, kur balsavimas — privalomas, būtent: Australija, Belgija, Urugvajus, N. Zelandija, Austrija, Brazilija ir kitos. Italijoje nėra privalomas balsavimas, bet kurie piliečiai neina balsuoti, tie stropiai sekami, raginami ne tik žodžiu, bet ir specialiais rašteliais.

Marija Aukštaitė

lituanistines mokyklas Montrealyje, bendradarbiavo įvairiuose laikraščiuose, rašydama eilėraščių, novelės, straipsnius. Ypač stipri jos dienoraštinė iškarpa „Išėivė“ 1953 m. spausdinta Tėviškės Žiburiuose.

Jos poezija sutelkta į gambia rinktinę „Rožių vasara“. Aukštaitės poezijoje yra daug nuosirdaus lyrizmo ir gilios kančios. Eilėraštyje „Sirdies griuvėsiuose“ ji rašo:
O daug svajojau, daug siekiau,
Ašaras vėriau į maldas...
Sirdį kaip akmenį tašiau —
Gal kas pažvelgs, gal kas supras...
O liko, liko tik kalnai,
Sopulių mano suversti...
Ir griuvėsiais, ir pelenais —
Visi takeliai užversti.
Poetė tebegyvena Montrealyje (I. Pr.)